

בס"ד. שיחת יום שמחת תורה, ה'תשכ"ג.

בלתי מוגה

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה, ואמר שני שיחות¹.

* * *

ב. בקריאת התורה דיום שמח"ת יש הוראה ולימוד השייך לכללות עבודת האדם — בנוגע להקושיא ששואלים על כללות ענין העבודה, למה עשה ה' ככה שעבודתו של יהודי תצטרך להיות מתוך יגיעה דוקא, להתגבר על כל מיני קשיים, מניעות ועיכובים וכו', ולא באופן שיוכל לעשותה בנקל².

ג. ובהקדמה:

כל יהודי מאמין ויודע שנוסף לכך שהקב"ה ברא את העולם לפני כו"כ שנים, הרי הוא גם בעה"ב על העולם בהוה, באותו זמן שדורש ומבקש מיהודי ונותן לו כחות לקיים תומ"צ.

וכמו כן מאמין הוא שהקב"ה הוא עצם הטוב, ומטבע הטוב להיטיב³, ובמילא, רוצה הוא בטובתם של טובים, ואפילו גם בטובתם של אלו שהם במעמד ומצב הפכי.

וכיון שכן, ה' הקב"ה יכול וצריך לסדר את אורח חייו של כאו"א מישראל באופן שיהי' לו קל לילך בדרך התומ"צ — שזהו רצונו של הקב"ה, וזהו גם רצונו של היהודי, כלשון הידוע⁴: "אתה חפץ ואנו חפצים"; ואילו הענינים הבלתי-רצויים יהיו בקושי, כך, שיצטרך להיות שוטה גמור כדי לבחור בהיפך התומ"צ.

ובנוגע לפועל — הרי תיכף בהתחלת העבודה בא היצה"ר ומבלבל עם כל מיני טענות וכו'.

ועוד זאת, שכללות ענין העבודה צ"ל באופן של יגיעה דוקא, וכמאמר חז"ל⁵: "לא יגעת ומצאת אל תאמין".

(3) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 334 (בהערה ד"ה מספרי הח"ן).

(4) ב"מענה לשון". מירושלמי ברכות פ"ד ה"ב.

(5) מגילה ו, ריש ע"ב.

(1) לעת-עתה לא נמצאה רשימה משיחות אלו (והתחלת שיחה ג) — המו"ל.

(2) ראה גם תומ"חל"ד ע' 106. ע' 241. וש"נ.

ובסגנון החסידות — שאצל חסידים אין בדרך ממילא, אלא כל דבר צריך להיות ע"י עבודה ויגיעה דוקא⁶.

וכמודגש גם בכללות החיוב דתומ"צ — שאין זה באופן של אתעדל"ע, דא"כ, הי' צ"ל החיוב דתומ"צ גם אצל חרש שוטה וקטן, והרי החיוב דתומ"צ הוא רק בגדול שהוא בר דעת⁷, היינו, שצריך להיות ענין הדעת דוקא, שעל זה אמרו⁸ "יוסיף דעת יוסיף מכאוב".

ועד כדי כך נוגע ענין העבודה והיגיעה באופן של אתעדל"ת דוקא — שאפילו כאשר ישנו גילוי מלמעלה באופן של אתערותא דלעילא, צריך האדם לעורר תיכף ומיד את האתערותא דלתתא, ודוקא עי"ז יהי' קיום לאתעדל"ע, כי, לולי ההתעוררות ע"י עבודתו, תחלוף האתעדל"ע ולא ישאר ממנה רושם (כמבואר במאמרי חסידות⁹).

ולכאורה הרי זה סתירה מיני' ובי' — שעם היות הקב"ה טוב ומטיב, ובעה"ב על כל העולם בזמן זה ובמקום זה, הרי ביחד עם זה, מטיל על יהודי לקיים את כל ציוויי השו"ע באופן של עבודה ויגיעה דוקא.

ד. וענין זה מודגש בהקריאה דשמח"ת — "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", "והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך גו'", "ויאמר אלקים יהי אור"¹⁰:

התחלת הבריאה — "בראשית" — כפי שנבראת "בשביל ישראל שנקראו ראשית"¹¹ — היא באופן שבתחילה "הארץ היתה תוהו ובוהו (בלתי סדר) וחושך גו'", וכמבואר במפרשי המקרא¹² שזהו ענין של היפך הטוב והקדושה, ורק אח"כ "ויאמר אלקים יהי אור".

והיינו, שהעבודה אינה בדרך קלה, כי אם באופן שבתחילה ישנו מעמד ומצב של "תוהו ובוהו וחושך", ומזה צריכים לעשות "אור"¹³.

ה. אמנם, עפ"ז נשאלת השאלה לאידך גיסא:

ובהקדמה — שכאשר יהודי מברך וקורא בתורה, הרי זה באותו אופן שענין זה נאמר ע"י הקב"ה בפעם הראשונה¹⁴, כמארז"ל¹⁵ "קוב"ה

(6) ראה סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 57. וראה גם סה"ש תש"ב ע' 119.
 (7) ראה אנציק' תלמודית ערך גדול בתחלתו (כרך ה' ע' קלז). וש"נ.
 (8) קהלת א, יח.
 (9) ראה לקו"ת ויקרא ב, ב ואילך. ובכ"מ.
 (10) בראשית א, א-ג.

(11) פרש"י עה"פ.
 (12) ראה כלי יקר עה"פ. ועוד.
 (13) ראה גם תו"מ ח"ז ע' 131 ואילך. ח"י ע' 125.
 (14) ראה תו"א יתרו סז, ב. ובכ"מ.
 (15) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

אסתכל באורייתא וברא עלמא, בר נש עסיק באורייתא ומקיים עלמא", והיינו, שלאחרי מ"ת עוסק יהודי בתורה ומקיים שמים וארץ באותו אופן שבו ברא הקב"ה את השמים והארץ בפעם הראשונה.

וכיון שזה עתה נעשית בריאת העולם ע"י הקב"ה באופן ד"הארץ היתה תוהו ובוהו וחושך", א"כ, נשאלת השאלה — ע"ד ששאלו אצל ר"ע¹⁶ — כיצד יכול יהודי לשנות סדרי הבריאה?!

והמענה לזה — שביחד עם זה ש"הארץ היתה תוהו ובוהו וחושך גוי", היתה "רוח אלקים מרחפת על פני המים"¹⁰, ואמרו חז"ל¹⁷ "זה רוחו של מלך המשיח", שענינו — לפעול קיום היעוד¹⁸ "ונגלה כבוד הוי' וגוי'".

ונמצא, שפעולתו של יהודי להאיר את העולם אינה באופן שצריך לחדש דבר שהוא היפך סדרי הבריאה — שהרי כבר בתחילת הבריאה היתה מרחפת "רוחו של מלך המשיח", ועבודתו של יהודי היא רק לגלות ענין זה בעולם.

ובמילא, לא זו בלבד שאין זה באופן שהולך נגד סדרי הבריאה שנקבעו ע"י הקב"ה, אלא אדרבה — זהו רצונו של הקב"ה, והקב"ה עוזרו¹⁹.

זאת ועוד:

ידוע פתגם הבעש"ט²⁰ שבכאו"א מישראל יש ניצוץ מנשמת משיח, שהרי נשמת משיח היא נשמה כללית²¹ שיש בה כל ניצוצי נש"י.

וכיון שבכאו"א מישראל יש ניצוץ מ"רוחו של מלך המשיח" שהיתה מרחפת בתחילת הבריאה, לכן בכחו וביכולתו לפעול במעמד ומצב ד"תוהו ובוהו וחושך" — "יהי אור".

ו. וכשם שהדברים אמורים בנוגע לכללות עבודתם של בני"י בכללות הבריאה כפי שנבראת בששת ימי בראשית — כן הוא בנוגע לעבודתו הפרטית של כאו"א מישראל, הן בתחילת עבודתו מיד כשנעשה בר-מצוה, והן בתחילת העבודה דכל שנה ושנה.

והיינו, שכאשר באים משמח"ת ומתכוננים לצאת לימות החול לעסוק בעובדין דחול, כידוע הכרוז שנוהגים להכריז במוצאי שמח"ת:

(20) ראה כתר שם טוב בהוספות סרי"ח.

וש"נ.

(21) ראה רמ"ז לזח"ב מ, ב (מק"מ קמז,

ב), ולזח"ג רס, ב (מק"מ קצ, ב).

(16) ראה ב"ב יו"ד, א.

(17) ב"ר פ"ב, ד. פ"ח, א.

(18) ישע"י מ, ה.

(19) ראה סוכה נב, ריש ע"ב. וש"נ.

"ויעקב הלך לדרכו"²² — אזי מבשרים ליהודי שאין לו להתיירא מהמעמד ומצב ד"תוהו ובוהו וחושך", כיון שישנו כבר הענין ד"רוחו של מלך המשיח", ולכן בכחו וביכלתו לפעול "ויהי אור".

וצריך לידע שניתנו לו כל הכחות הדרושים לכך, ו"אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים"²³, שיעזור ויסייע לכאו"א מישראל להתנהג ע"פ ציווי ה' בתורתו ובמצוותיו.

והקב"ה מבטיח שכאשר "בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם"²⁴ אזי ימשכו כל הברכות האמורות בפרשה, ותהי' שנה טובה ומבורכת בכל המצטרך.

* * *

ז. (כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון החדש — "סטאָו יאָ פֿיטו" (שלימד אותו בליל שמח"ת — אחר הקפות וסעודת יו"ט — באשמורת הבוקר), ואח"כ אמר:)

דובר אתמול²⁵ שניגון זה ניגנו חסידים באוקריינא בזמני שמחה, כמו בשמע"צ ושמח"ת, על יסוד מה ששמעו מאכרים רוסיים פשוטים שניגנו בשפתם ע"ד שתיית יי"ש.

ובהקדם שלילת טעות העולם — שענין השמחה אינו כשמחתם של אינם-יהודים ח"ו שמתקבצים בשביל לשנות, ושותים עוד כוס וכו', עד שבאים לידי שמחה של הוללות, אלא באופן שע"י ניתוסף בשליחותו של הקב"ה בעלמא דין שבשביל זה ירדה נשמתו למטה. ובנוגע לעניננו:

ידוע פתגם אדמו"ר האמצעי²⁶ "עס איז שוין טיף אין אלול, און איר האָט נאָך קיין פּיאָווקעס ניט צוגעשטעלט" (הרי זה כבר בעיצומו של חודש אלול, ועדיין לא העמדתם את ה"עלוקות").

ועד"ז כאשר נמצאים לאחרי חודש אלול, ר"ה, עשי"ת, יוהכ"פ, ד' ימים שבין יוהכ"פ לסוכות, חג הסוכות, שמחת בית השואבה ושמע"צ, ונמצאים כבר ("מ'איז שוין אַריינגעפּאַלן") בשמח"ת — אזי "כאַפט מען זיך"...

(22) ויצא לב, ב. וראה תו"מ ח"ב ע' 47. (25) בליל שמח"ת באשמורת הבוקר (לעיל ע' 145).

(23) ראה משנה סוף סוטה ובגירסת הע"י (26) סה"ש תרצ"ו ריש ע' 6. נתבאר בארוכה בשיחת ליל שמח"ת ס"ח ואילך (לעיל ע' 127 ואילך).

(24) ר"פ בחוקותי.

— (כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר:) כיון שנמצאים בשמח"ת אפשר לדבר בסגנון כזה, כידוע הפתגם²⁷ "שמח"ת שאַדט דאָס ניט" — שישנם כמה וכמה ענינים שלא נגע²⁸ כו', ועד לענינים של תשובה על חטא ופגם, שהיו צריכים לפעול עוד בחודש אלול, ועכ"פ בר"ה עשי"ת ויוהכ"פ, ועכ"פ בחג הסוכות שגם בו ישנו ענין התשובה²⁹, וכבר עברו כל הזמנים הנ"ל...

אך כיון שיודעים שעדיין ישנם עוד ארבעים ושמונה שעות שבהם יכולים לפעול ולהשלים ע"י קו השמחה את כל הענינים שהיו צריכים לפעול ע"י קו המרירות³⁰ — אזי מייקרים כל רגע ורגע³⁰ ומנצלים אותו כדי לתקן ולהשלים ע"י השמחה (ובפרט בשמח"ת) את כל מה שהיו צריכים לפעול עד שמח"ת.

וענין השמחה קשור עם שתיית יין — כמארז"ל³¹ "אין שמחה אלא ביין", וע"פ דברי רבינו הזקן בשו"ע שלו³² הרי זה "מצות עשה מן התורה" גם בזמן הזה, ועאכו"כ בחג הסוכות שבו נזכר ענין השמחה ג' פעמים³³, ועאכו"כ בשמח"ת, כמנהג ישראל שבשמח"ת השמחה היא גדולה ביותר³⁴.

אמנם, שתיית היין והשמחה היא באופן — כפי שמסביר להעומדים מסביבו — שאין זה משחרר אותו מעשיית חשבון צדק, קבלת עול מלכות שמים וכו', אלא אדרבה, ע"י השמחה הרי הוא מתקן ומשלים את כל החסרונות והפגמים שהיו בעבודתו עד עתה.

וכיון שעומד כבר לאחרי עשי"ת וחג הסוכות, ומכין את עצמו לסדר העבודה ד"ויעקב הלך לדרכו" לעסוק בעניני העולם — לכן בא "הסבר" בסגנון שמעורבים בו תיבות משבעים לשון דאומות העולם, מלשון הקודש, וכן מלשון אידיש שהוא הממוצע בין לשון הקודש לשבעים לשון (ע"ד לשון תרגום שנמצא ממנו גם בתושב"כ, כמו "יגר שהדותא"³⁵, ועאכו"כ בנ"ך ובתושבע"פ), ועל ידו מעלים את השבעים לשון³⁶ — שזהו

(32) או"ח סתקכ"ט ס"ו-ז.
 (33) יל"ש אמור רמז תרנד (בתחלתו).
 (34) ראה גם תו"מ חכ"ט ע' 121.
 (35) ויצא לא, מז.
 (36) ראה גם לקו"ש חכ"א ע' 446 ואילך.
 וש"נ.

(27) ראה סה"ש תורת שלום ע' 54.
 (28) עיין לקו"ת ר"פ שמיני.
 (29) ראה המשך וככה תרל"ז פצ"ז ואילך.
 (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תרלה ואילך).
 (30) ראה שיחה הנ"ל ס"ט (לעיל ע' 128).
 וש"נ.
 (31) פסחים קט, א.

הטעם שהבעש"ט הי' אומר תורותיו לפני החבריא קדישא בלשון אידיש³⁷ (הגם שידעו לשון הקודש, והי' מתאים יותר שיאמר תורותיו בלשון הקודש), כדי להעלות את השבעים לשון, לעשות לו ית' דירה בתחתונים³⁸.

ח. ותוכן הניגון הוא³⁹ — שפיכת הנפש על זה שהזניח ("ער האָט פאַרלאָזט") את כל האפשרויות שהיו לו עד עתה, עד שנשארו שעות ספורות אלו, ובמילא, חושב כיצד צריכה להיות ההתוועדות והשתי' שלו באופן שעי"ז יוכל לתקן ולהשלים כל מה שהחסיר, והעיקר, שצועק בקול גדול: "אוי, חשבון צדק"...

וכללות הניגון נחלק לב' חלקים (פעמים) — בשייכות לעבודתו בנוגע לגופו ונפשו הבהמית, ובשייכות לעבודתו בנוגע לחלקו בעולם: (א) בפעם הראשונה — "טעליצו", שפירושו בהמה (עגל), דקאי על נפש הבהמית והגוף, (ב) ובפעם השני' — "ראַפּאָטו", שפירושו מלאכה ועבודה, דקאי על כללות עבודתו בחלקו בעולם בל"ט המלאכות דעובדין דחול, שעזי"ג⁴⁰ "וברכך הוי" אלקיך בכל אשר תעשה", היינו, להמשיך שם הוי' (ע"י שם אלקים) בכל עשיותיו למטה מעשרה טפחים, כדי לעשות מהדברים הגשמיים — דירה לו ית'.

ובכל ענינים אלו פועל בעצמו עכשיו לצאת מכל המדידות וההגבלות — להשקות ולשכר ("פאַרטרינקען און פאַרשיכור'ן") את חיותו וחלקו בעולם בעניני התומ"צ כו'.

ט. וביאור הענין — על יסוד המבואר בדרוש של אדמו"ר הזקן (שבשנה זו ימלאו ק"ן שנה להסתלקותו) בתורה אור⁴¹ על הפסוק⁴² "ויהי מקץ שנתיים ימים גו'":

לאחרי שמקדים ש"פרשה זו מחוברת לפרשה שלפני', ולא⁴³ זכר שר המשקים את יוסף וגו'" ("כי מפני שלא זכר נתהוה ויהי מקץ"), שבה מסופר אודות החלום של שר המשקים "והנה גפן לפני וגו' ואקח את הענבים ואשחט אותם וגו'"⁴⁴ — מתחיל לבאר ענין היין, שיש בו ב' בחינות: (א) יין המשמח, (ב) יין המשכר, כדלקמן.

37 ראה תניא אגה"ק סכ"ה (קמא, א).
 38 ראה גם תו"מ חכ"ז ע' 318.
 39 ראה נתחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
 40 ראה גם ר"ד שמח"ת לפנות הבוקר (לעיל ע' 145 ואילך) — נקודת הענין בקיצור.
 41 פ' ראה טו, יח.
 42 ר"פ מקץ (ל, ג ואילך). וראה גם ויחי מו, ב ואילך.
 43 ר"פ מקץ.
 44 ס"פ וישב.
 45 שם מ, ט-יא.

י. יין המשמח, כמ"ש⁴⁵ "תירושי המשמח אלקים ואנשים" — הוא בחי' האהבה לשמוח בה', אלא שהיא מסותרת מאד, כמו יין הנטמן בענבים, ואי אפשר להוציא ממנו יין כי אם ע"י סחיטה.

וזהו גם מ"ש⁴⁶ "נכנס יין יצא סוד", דכשם שהיין עצמו נמצא תחילה בהעלם והסתר, ואח"כ יוצא מן ההעלם אל הגילוי, כך גם פעולתו היא להוציא הדבר שהי' בהעלם שיבוא מן ההעלם אל הגילוי⁴⁷. וע"ד משנת"ל במאמר ד"ה וכל אדם⁴⁸ בענין גילוי סוד הוי'.

וענינו בעבודה — ההתבוננות (כידוע שיין ענינו בינה⁴⁹) שעל ידה יוצא ה"סוד", שהו"ע האהבה המסותרת, מן ההעלם אל הגילוי, שע"ז תהי' הנהגתו ע"פ התומ"צ כדבעי, כמבואר בתניא⁵⁰ בענין פעולת האהבה המסותרת (ש"נכלל בה גם דחילו"⁵¹) בנוגע לכללות העבודה דקיום התומ"צ.

יא. אמנם, במה דברים אמורים, במי שהלך בדרך ישר כל ימיו, שזהו"ע עבודת הצדיקים, שזמנה בשנה הוא בחודש ניסן⁵²;

משא"כ בחודש תשרי שבא לאחרי חודש אלול שענינו עבודת התשובה⁵²,

— החל מענין התשובה כפשוטה, להיותו מושקע בעניני העולם כו', ועד לענין התשובה כפי שהוא בדקות, שזהו מ"ש⁵³ "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", כיון שעדיין אינו נמצא ב"מרחב י"ה"⁵⁴ — אזי סדר העבודה אינו ע"י "יין המשמח", כי אם ע"י "יין המשכר" דוקא:

פעולת יין המשכר היא — שמבלבל את דעת האדם.

וענינו בעבודה — שכאשר דעת האדם היא באופן של פיזור הנפש בריבוי המחשבות כו' בעניני העולם שעוסק ומונח בהם, עד כדי כך שאפילו בשעת התפלה חושב ומהרהר אודות עניני העולם, ועאכו"כ שמיד לאחרי התפלה מוליכה מחשבתו אותו לעסוק ולהיות מונח בצרכיו,

(45) ס' שופטים ט, יג.

(46) עירובין סה, סע"א. סנהדרין לח, רע"א.

(47) לקו"ת שה"ש ב, סע"א.

(48) דש"פ האזינו, שבת תשובה (לעיל ע' ובכ"מ).

(49) ראה לקו"ת שם, ד. ובכ"מ.

(50) פט"ז ואילך.

(51) שם פי"ח.

(52) ראה אוה"ת בא ע' רנו ואילך. ועוד.

(53) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האזינו.

(54) תהלים קיח, ה.

ובלשון חז"ל⁵⁵: "מרובים צרכי עמך ודעתם קצרה", וכפירוש רבינו הזקן⁵⁶ שהסיבה לכך ש"מרובים צרכי עמך" היא מפני ש"דעתם קצרה" – הנה כדי לפעול עליו שיצא מדעתו ומחשבתו שהי' קשור בה, יש צורך בהתבוננות (לא איך ש"קרכת אלקים לי טוב"⁵⁷, שע"ז מתגלה ה"סוד" של האהבה ויראה, שהו"ע "יין המשמח", כי אם, ע"י ההתבוננות) איך ש"רע ומר עזבך את הוי"⁵⁸, ובפרט כאשר חטא ופגם ועבר את הדרך כפשוטו, שהתבוננות זו מביאה אותו לידי מרירות עצומה, עד שמחליט בתוקף שמכאן ולהבא אין לו שייכות לענינים אלו.

וזהו ענין "יין המשכר" שמצינו⁵⁹ גבי הרוגי ב"ד שהיו משקין אותו כוס יין כדי שתטרף דעתו עליו, ובנדר"ד הו"ע היציאה מדעתו ומחשבתו שהי' קשור בה.

ומובן, שהתבוננות זו אינה יכולה להיות לאחרי שאכל ושתה וקרא את העיתון... אלא שבהביטו על השעון נזכר שצריך לחשוב אודות עשיית חשבון כו', ואז, יכולים כבר לשער מה יהיו התוצאות של ההתבוננות... התבוננות זו צריכה להיות באופן של "יין המשכר", היינו, שהמרירות על מעמדו ומצבו היא באופן של יציאה ממציאיותו, כך, שכאשר מסתכלים עליו רואים אותו כאילו הוא שיכור...

ואז פועל "יין המשכר" את התועלת הרצויה שאצל מישהו אחר נעשית ע"י "יין המשמח", היינו, שגם אצלו יוכל להיות הענין ד"יין המשמח", שהו"ע התגלות האהבה, ואדרבה, פעולת יין המשכר היא ביתר שאת וביתר עוז, שהרי עד עתה הי' "בארץ צי' ועיף"⁶⁰, בה"מיצר" דג' קליפות הטמאות, שזהו הקצה הכי תחתון, ומשם מגיע להקצה הכי עליון – "מרחב י"ה".

יב. והנה, במאמר הנ"ל מוסיף רבינו הזקן, שגם לאחרי שישנו ענין היין, צריך לעשות "כלים" שבתוכם יתקיים היין, והו"ע לימוד התורה וקיום המצוות, שהם בחי' כלים להכניס בתוכם גילוי אלקותו ית'. והיינו, שאין להסתפק בהתבוננות והמרירות ש"רע ומר עזבך את

(57) תהלים עג, כח.

(58) ירמ' ב, יט.

(59) סנהדרין מג, א.

(60) לשון הכתוב – תהלים סג, ב. וראה

תניא פ"ז.

(55) פיוט בסליחות לער"ה ותפלת נעילה.

ועייג"כ ברכות כט, ב.

(56) תו"א ס"פ וישלח (כו, ג). המשך מים

רבים תרל"ו בתחלתו. וראה לקו"ש ח"א ע'

176 ואילך. תו"מ ח"ט ע' 98. ח"כ ס"ע 67

ואילך. חכ"ע ע' 204.

הוי", שעי"ז יוכל להיות התגלות האהבה בשעת התפלה, ואח"כ יכול לילך לישון... אלא צ"ל באופן שיומשך ויבוא במעשה בפועל בעניני העבודה בקיום התומ"צ, וכמו כל ענין של התעוררות שצריך להמשיך מיד בענין של מצוה, ועד כדי כך, שאפילו לאחר יוהכ"פ מתחילים מיד בענין של מצוה — עשיית הסוכה⁶¹.

ועוד זאת — כפי שממשיך בהמאמר — שצריך לזכור שעבודתו לא תהי' בשביל עצמו, כי אם לעשות נח"ר לפניו ית', שעי"ז תהי' עבודתו באופן של קיימא, משא"כ אם תהי' עבודתו רק בשביל עצמו, אזי כשיעבור משך זמן יכול להיות מעמד ומצב ש"לא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו"⁶².

יג. וזהו שאומרים בהניגון "טרעבא טרעבא זנאטי יאק גוליאטי, טרעבא טרעבא זנאטי יאק ברעכאטי", שפירושו, שיש לדעת איך לשמוח (לשתות), ויש לדעת איך לדבר:

יש לדעת איך לשמוח (לשתות) — שה"יין המשכר" יהי' באופן שיביא את התועלת הרצוי' של התגלות האהבה כו';

ויש לדעת איך לדבר — שהתעוררות האהבה שבאה לידי גילוי באותיות התפלה (דיבור) צריכה לבוא ב"כלים", והיינו, שמאותיות התפלה יומשך באותיות התורה ועד למעשה המצוות, מתוך כוונה להוסיף נח"ר ותענוג לפניו ית'.

יד. והנה, אע"פ שעומדים כבר בסיומו של יום שמח"ת, לאחר חצות היום, ולאחרי מנחה, ברגעים הספורים שנשארו מהארבעים ושמונה שעות דשמע"צ ושמח"ת ועשרים וארבע שעות דשמח"ת —

יכולים עדיין "פארטרינקען" את הגוף ונפש הבהמית, "אל-זר אשר בקרבך"⁶³, וכללות ההתעסקות בעניני העולם, ולבוא להתכלית דשמע"צ ושמח"ת שאז נמצאים "ישראל ומלכא בלחודוהי"⁶⁴, "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך"⁶⁵,

וענין זה יומשך גם בהימים שלאחרי שמח"ת, שעי"ז תהי' גם ההתעסקות בעניני העולם באופן נעלה יותר — "כל מעשיך יהיו לשם

בתהלים אהל יוסף יצחק ע' 218. אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ז ע' עד. שם ע' ג.

64 ראה זהר ח"א סד, א"ב. רח, ב. ח"ג לב, א.

65 משלי ה, יז. וראה לעיל ע' 29. וש"נ.

61 ראה שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס תרכה. 62 חסר קצת (המו"ק).

63 ראה שבת קה, ב. תו"א בראשית ב, ב. לקו"ת תבוא מב, ב. דרושי שמע"צ צ, ד. 64 קובץ מכתבים אודות גודל ערך אמירת תהלים

שמים" 66 ו"בכל דרכיך דעהו" 67 (כהוראת השו"ע⁶⁸), ובאופן כזה יומשך בכל השנה כולה.

[כ"ק אדמור"ר שליט"א צוה לנגן עוה"פ הניגון "סטאָו יאָ פּיטוּ", ואח"כ התחיל בעצמו לנגן ניגון שמחה, ואח"כ צוה לנגן ניגון ה"בינוני"].

* * *

טו. בהמשך להמוזכר לעיל (ס"ד) אודות הקריאה דשמח"ת בענין בריאת העולם, שמצד עצמו הוא באופן ד"תוהו ובוהו גו", ויהודי צריך לשנות את העולם ולפעול בו הענין ד"יהי אור" — יש להוסיף ולבאר גם בנוגע להקריאה דשמע"צ:

התחלת הקריאה דשמע"צ היא — "עשר תעשר" 69, ענין המעשר, שתוכנו — שבעולם גופא ישנו חלק שהוא למעלה מהעולם, היינו, העדר ושלילת ענין העולם ("ניט וועלט"), שהרי קודם הפרשת תרומות ומעשרות הרי זה "טבל" שאסור לאכלו — אם משום שתרומה מעורבת בו, או אפילו אם עדיין לא בא לכלל תרומה אלא שישנו חיוב להפריש ממנו תרומה⁷⁰, ובכל אופן, לכל הדעות הרי זה העדר ושלילת העולם ("ניט וועלט") שבעולם.

ונמצא, שהקריאה דשמע"צ היא היפך הקריאה דשמח"ת — כיון שהקריאה דשמח"ת היא בנוגע להעולם, ואילו הקריאה דשמע"צ היא בנוגע להעדר ושלילת העולם.

יש לבאר את השייכות של הקריאה "עשר תעשר" לתוכנו וענינו של שמע"צ, שהוא סיום וחותם ("אַפְשלוס") של המועדים, כדלקמן.

טז. ובהקדמה — שכללות ענין הימים טובים הוא ע"ד ענין המעשר ("עשר תעשר") — למעלה מהעולם, "ניט וועלט":

אמרו חז"ל⁷¹ "כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה .. חוץ מהוצאת שבתות והוצאת ימים טובים כו", והיינו, לפי שענין השבת ויו"ט אינו נכלל בעולם.

70) ראה בארוכה אתון דאורייתא (להר"י ענגל) כלל ב. צפע"נ כללי התורה והמצוה מע' טבל. וש"נ. וראה אנציקלופדיא תלמודית ערך טבל (כרך יח ע' תרבי"ג). וש"נ.
71) ביצה טז, רע"א.

66) אבות פ"ב מ"ב.
67) משלי ג, ו.
68) ראה תושו"ע או"ח סרל"א. שו"ע
אדה"ז שם סקנ"ו ס"ב.
69) פ' ראה יד, כב.

וטעם הדבר⁷² — לפי ששבת הוא מובדל לגמרי מימות החול, כפי שאומרים בנוסח ההבדלה: "המבדיל בין קודש לחול... בין יום השביעי לששת ימי המעשה", וכמו"כ יש גם ביו"ט ענין ההבדלה בין קודש לחול. וכמודגש גם בנוגע לפעולת ועבודת האדם — ששבת ויו"ט אסורים במלאכה. ואפילו ביו"ט שהותרה מלאכת אוכל נפש, הרי גדרה של מלאכה זו אינו מציאות העולם, אלא המציאות של בני (אוכל נפש), והיינו, שהמלאכה עצמה היא ענין של קדושה, אלא שנמצאת לפי שעה בעולם. כלומר: ענין הקדושה הוא לא רק בשבת, ש"מקדשא וקיימא"⁷³, אלא גם ביום טוב, ש"ישראל דקדשינהו לזמנים"⁷⁴, הרי זה ענין המסור לבית-דין, שהם סמוכים איש מפי איש עד משה רבינו, ומקדשים את הזמנים ע"פ התורה שנתן הקב"ה לבנ"י ע"י משה רבינו.

ויתירה מזה — כמובן מדרשת חז"ל⁷⁵ על הפסוק⁷⁶ "אשר תקראו אותם", "אתם" כתיב, "אתם אפילו שוגגין אתם אפילו מזידין כו", והיינו, שגם כאשר ב"ד טועים, ויתירה מזה, אפילו כאשר הם מזידיים (היינו, שאין זה באופן שהיצה"ר "התגנב"... אלא במזיד), אזי נעשה על ידם קביעות היו"ט לאמיתתו — שענין זה הוא מצד גודל מעלתם של בני אפילו לגבי התורה, כמארז"ל⁷⁷ שמחשבתן של ישראל קדמה אפילו לתורה, והרי מעלתם של בני היא באופן ד"יבחר לנו"⁷⁸, ענין הבחירה, שבזה משתווים כולם, אפילו מזידין כו', ומצד זה מכוונים לאמיתית הענין כפי שהוא בבחירתו של הקב"ה.

יז. אמנם, הכוונה היא להמשיך את ענין הקדושה דשבת ויו"ט שלמעלה מהעולם — במציאות העולם, בימות החול דכל השנה כולה. אלא שבשביל זה יש צורך בעבודה ויגיעה.

ואף שעבודה זו נעשית (לא בימות החול, אלא) בשבת ויו"ט, שאז העבודה אינה באופן של "עמל", כמבואר בלקו"ת⁷⁹ בפירוש הכתוב⁸⁰ "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל", ש"בבחי" יעקב לא הביט האון כו', אבל יגיעה ימצא בו, שיעקב הוא בחי' עבדי, והעבודה הוא ענין עמל ויגיעה לאכפיא לסט"א כו", משא"כ בשבת ויו"ט שאז "לא

72) ראה גם תר"מ ח"ו ע' 55. 77) ב"ר פ"א, ד. 73) שם יז, א. 74) ברכות מט, א. וראה פסחים קיז, ב. 75) ר"ה כה, א. 76) וראה תהלים מז, ה. וראה לקו"ש ח"ט ע' 232, ובהנסמן שם בהערה 42. 78) בלק עא, סע"ד ואילך. 79) בלק עא, סע"ד ואילך. 80) בלק כג, כא. 77) ראה גם תר"מ ח"ו ע' 55. 78) ב"ר פ"א, ד. 79) ברכות מט, א. וראה פסחים קיז, ב. 80) ר"ה כה, א. 81) וראה תהלים מז, ה. וראה לקו"ש ח"ט ע' 232, ובהנסמן שם בהערה 42. 82) בלק עא, סע"ד ואילך. 83) בלק עא, סע"ד ואילך. 84) בלק כג, כא.

ראה עמל בישראל" — הנה למרות שאין זה ה"עמל" דיעקב כמו שהוא בעבודה דימות החול, הרי זה בכל זאת ענין של עבודה ויגיעה. וכיון שיש צורך בעבודה ויגיעה — צריכה להיות גם נתינת כח על עבודה ויגיעה זו.

והנתינת כח היא ע"י הקריאה בתורה בזמני המועדים, שהו"ע של הלכה פס"ד להמשיך ממועד זה על כל הימים שלאח"ז, עד המועד הבא, כמבואר בלקו"ת⁸¹ ש"מכל רגל ויר"ט הי' נמשך .. עד הרגל הבא אחריו".

יח. וענין זה מודגש במיוחד בשמע"צ שבו קורין בתורה "עשר תעשר":

שמע"צ הוא גמר וחותרם כללות המועדים, ולכן יש בו ה"סך-הכל", העצם והתמצית של כללות המועדים, כתורת הרב המגיד⁸² ש"שמיני-עצרת" הוא ה"שמן" ו"עסענץ", והיינו, שה"שומן" שבכל הימים טובים נכנס ונאסף ונעצר בשמע"צ ב"כוס ישועות"⁸³ על מנת להמשיכו ולנצלו במשך כל השנה, שתהי' "א' אידישער יאָר", עי"ז שגם בימות החול תומשך קדושת המועדים.

ולכן קורין בו "עשר תעשר", ענין המעשר שהוא למעלה מהעולם, "ניט וועלט" — שזהו הסך-הכל של כללות ענין הימים טובים שהם למעלה מהעולם (כנ"ל).

וזהו גם שהמשך וסיום הקריאה (לאחרי ההקדמה ד"עשר תעשר") הוא בענין שלשת הימים טובים פסח שבועות וסוכות, שנקראים בשם "רגלים", לפי שאז אפילו הרגל שבגוף הוא ג"כ "א' יום טוב דיקער"⁸⁴.

יט. ועפ"ז יש לבאר את החילוק שבין הקריאה דשמע"צ להקריאה דשמח"ת:

בהקריאה דשמע"צ — סיום המועדים — ההדגשה היא על הסך-הכל וה"שומן" של כללות המועדים ("עשר תעשר");

ובהקריאה דשמח"ת — שהוא גם "ערב" ימות החול, שלכן מכריזים במוצאי שמח"ת "ויעקב הלך לדרכו", יעקב דוקא, שהולך לדרכו למלא את השליחות בעוה"ז התחתון בכללות העבודה דימות החול —

(83) תהלים קטז, יג.

(81) ברכה צח, ב.

(84) ראה לקו"ת ברכה צד, סע"ג. ובכ"מ.

(82) ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' רלד. וש"נ.

ההדגשה היא על ההמשכה בעולם ("בראשית ברא גו"), שהעולם יהי ע"פ התורה.

וכללות החידוש בשני הימים (שמע"צ ושמח"ת) — שכל מה שפועלים בזמנים אחרים ע"י קו המרירות, פועלים בימים אלו ע"י השמחה. ולכן, יוצאים למלא השליחות מתוך שמחה שפורצת כל הגדרים⁸⁵, ובאופן ד"ואתהלכה ברחבה"⁸⁶, כך, שאין דברים המנגדים ומסתירים, ונשלמת העבודה בעולם להקים בו המקדש ד"ושכנתי בתוכם"⁸⁷.

* * *

כ. בהמשך להמוזכר לעיל (סי"ז) אודות החילוק שבין העבודה דימות החול, שבה ישנו ה"עמל" דיעקב, לעבודה דשבת ויו"ט שהיא באופן ש"לא ראה עמל בישראל" — יש להוסיף ולבאר כללות החילוק שבין ב' אופני העבודה הנ"ל.

ובהקדמה — שאע"פ ששבת ענינו תענוג, כמ"ש⁸⁸ "וקראת לשבת עונג", מ"מ, אין הכוונה בזה לשלול את ענין העבודה, שהרי ישנם כמה מצוות התלויות בשבת ויו"ט דוקא, אלא שהעבודה והגיעה היא בענינים נעלים כו'.

כלומר: כללות עבודת האדם היא לא רק בימות החול, משא"כ בשבתות וימים טובים שגם הם נקראים בכתוב בשם "שבתון"⁸⁹, כי אם, שכללות עבודת האדם נחלקת לב' אופנים: (א) העבודה דימות החול — שנקראים בכללות "ערב שבת" — שהיא בעניני חול, (ב) והעבודה דשבת (וכן יו"ט) שהיא בעניני קדושה.

ונקודת הענין — שגם בעניני קדושה, תורה ומצוותי, צריך להיות ענין של עבודה דוקא, והיינו, שכללות עבודתו של יהודי לשמש את קונו צריכה להיות באופן של עבודת עבד דוקא, שזהו ענינם של בני"ע עליהם נאמר "עבדי הם"⁹⁰, הן בימות החול והן בשבתות וימים טובים.

כא. ובפרטיות יותר:

כללות העבודה דקיום המצוות צריכה להיות מצד קבלת עול, ובלשון חז"ל⁹¹: "קבלו מלכותי ואח"כ אגזור עליכם גזירות", היינו,

---

85) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.	89) אמור כג, לט.
86) תהלים קיט, מה.	90) בהר כה, מבינה.
87) תרומה כה, ח.	91) מכילתא יתרו כ, ג. ועוד. רמב"ן שם,
88) ישע"י נח, יג.	ב.

שהיסוד לקיום המצוות הו"ע קבלת עול מלכות שמים, וגם קיום המצוות עצמם הוא מפני היותם גזירת המלך, "גזירה גזרתי"⁹².

כלומר: אע"פ שיש מצוות שיש להם טעם בהבנה והשגה, מצוות שכליות, ועד שאמרו חז"ל⁹³ "אילמלא לא ניתנה תורה [ח"ו] — כפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר"⁹⁴ שכאשר אביו כ"ק אדנ"ע הי' מזכיר מאמר חז"ל זה, הי' מוסיף "ח"ו" היינו למדים צניעות מחתול וכו'" — הרי ידוע⁹⁵ שגם מצוות שכליות, המצוות שהם בסוג של "משפטים", צריכים לקיימם באותו אופן ותוקף כמו שמקיימים מצוות שהם בסוג של "חוקים", שאין עליהם ה"חותם" וההגבלה של השכל, דאל"כ, יהי' הקיום שלהם רק עד כמה ששכלו מחייב, ותו לא.

ולהעיר ממאמר רז"ל⁹⁶ "מפני מה לא נתגלו טעמי תורה, שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן, נכשל בהן גדול העולם כו'". — אלא, שאין זה הזמן המתאים להזכיר זאת, שהרי זה עתה קראו אודותיו בהפטרה דשמע"צ⁹⁷ עם כל ההפלאה כו' ("מיטן גאַנצן פאַראַד").

וכפי שמבאר רבינו נשיאנו⁹⁸ בדברי הרמב"ם⁹⁹ בענין מצות תקיעת שופר, "אע"פ שתק"ש בר"ה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר, עורו ישינים וכו'" — ש"עם היות דתק"ש בר"ה היא מצוה, וכל מצוה, הן המצוות שלא נתגלה לנו טעמם ואף גם המצוות שנתגלה לנו טעמם.. להיותו מצוה הבאה מאת המצוה ית', הנה כולם כאחד גזירות המה, בלי הבדל כלל אם המצוה היא אחת מן המצוות המשפטיים או עדות או חוקים, ועם היותה גזירת הכתוב, הנה בכל זה צריכים לידע ולהבין הרמז שבהמצוה".

ומזה מובן גם בנוגע לעניני המצוות השייכים לשבת, שבו נאמר "וקראת לשבת עונג" — שצריכים לקיימם לא בגלל התענוג שבהם, אלא בגלל שזהו ציווי של הקב"ה, היינו, באופן של עבודת עבד דוקא.

כב. אמנם, העבודה דשבת היא באופן נעלה יותר — כיון שבשבת נעשית העלי' (שזהו"ע ד"ויכולו השמים והארץ גו'¹⁰⁰) למעלה מהעולם:

92) תנחומא חוקת ג. במדב"ר רפ"ט. שם בהערה 56.

96) סנהדרין כא, ב. מדרש תהלים (באבער) ט, ב.

97) עירובין ק, סע"ב. 93) מלכים-א ח, נד ואילך.

94) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' שלז. 98) סה"מ תש"ב בתחלתו.

99) הל' תשובה פ"ג ה"ד. וש"נ.

100) ראה לקו"ש חט"ז ע' 248, ובהנסמן 95) בראשית ב, א.

ידוע¹⁰¹ שבערב שבת אחר חצות נעשית עליית העולמות, ומבואר בזה¹⁰² שהעלי' היא בפנימיות הכח שבעניני העולם, שלכן אין זה ניכר מבחוץ לעין הרואה.

אבל אעפ"כ, אי אפשר שהעלי' בפנימיות הכח לא תפעל גם על החיצוניות, אלא, שבשביל זה יש צורך במבט פנימי ועמוק יותר ("קוקן שאַרפער"), שאז יכולים לראות את השינוי גם בחיצוניות.

וענין זה (העלי' דשבת, שעם היותה בפנימיות הכח, פועלת היא גם בהחיצוניות) משתקף גם בנגלה דתורה — בהחילוק שבין יו"ט לשבת:

בנוגע ליו"ט — "כשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולאמנה .. אבל מי שנועל דלתות חצרו .. אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו .. ושמחה כזו קלון היא להם, שנאמר¹⁰³ וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם"¹⁰⁴. והיינו, שכאשר אין אצלו "אושפיזין" (אורחים), שזהו חלקו של הקב"ה¹⁰⁵, אזי נעשה מאכלו בבחינת "פרש".

משא"כ בשבת — אף שבודאי גדלה מעלת הכנסת אורחים, ותבוא עליו ברכה, מ"מ, אין זה דבר המוכרח, והיינו, שגם ללא אורחים לא תהי' אכילתו בבחינת "פרש", כהדיוק בלשון הכתוב "פרש חגיכם", ואילו פרש שבתכם לא קאמר¹⁰⁶.

וטעם הדבר — לפי שבשבת נעשית עליית העולם באופן שעניני העולם עצמו נעשים קדושה, בגלל קדושת השבת מצד עצמו (משא"כ ביו"ט, שאף שגם הוא למעלה מהעולם, הרי עלי' זו היא באופן המושאל¹⁰⁷ ("א געליענע עלי'")), והיינו, שהבשר שמן דסעודת שבת (כפס"ד הרמב"ם¹⁰⁸ "שצריך לתקן תבשיל שמן ביותר") מתעלה ונעשה ענין של מצוה, ובמילא, גם כאשר אין אורחים נשאר המאכל בעלייתו, ואינו נעשה בבחינת "פרש".

ומובן, שכאשר נעשית עליית העולמות בשבת, אזי גם נפש הבהמית מצד עצמה — אפילו ללא עבודה — היא באופן נעלה יותר מכמו שהיא בימות החול.

101) שעה"כ ענין טבילת ע"ש. מ"ח מס' תוספות שבת בתחלתה.
 102) סהמ"צ להצ"צ מצות לא תבערו אש בסופה (דרמ"צ ז, א"ב).
 103) מלאכי ב, ג.
 104) רמב"ם הלי' יו"ט פ"ו הי"ח.
 105) ראה פרש"י פ' ראה טז, יא.
 106) זח"ב פח, ב. וראה תו"א ר"פ חיי שרה. ובכ"מ.
 107) ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 189, ובהנסמן שם.
 108) הלי' שבת פ"ל הי"ז.

וגם ענין זה משתקף בנגלה דתורה — כפי שמצינו להלכה¹⁰⁹ שאפילו עם הארץ שנמצא בדרגא הכי תחתונה שבימות החול אינו נאמן על המעשרות, הרי הוא נאמן בשבת, כיון שקדושת שבת שמקדשא וקיימא פועלת אפילו על נפש הבהמית של עם הארץ שאינו משקר בשבת. וכפי שמבאר רבינו הזקן בתניא¹¹⁰ "חומר עונש איסור מלאכה בשבתות. . . השוה לכל נפש, לפי שאף בנפש בור ועם הארץ גמור מאיר אור קדושת שבת כו".

וכיון שכן, הרי העבודה דשבת היא באופן אחר לגמרי — באין ערוך לגבי אופן העבודה דימות החול. אלא שאעפ"כ, גם בשבת הרי זה ענין של "עבודה", וענין העבודה קשור עם יגיעה, באופן של עבודת עבד דוקא.

וזהו שבשבת צריכה להיות עבודת התפלה, כידוע¹¹¹ שעיקר זמנה של עבודת התפלה הוא בשבת, ועד כדי כך, שהתפלה שבימות החול היא בחי' השבת שיש בכל יום ויום¹¹². והרי עבודת התפלה קשורה עם יגיעת הגוף, כפי שרואים בפועל.

ועד"ז בנוגע ליו"ט, שהעבודה דיו"ט היא באופן נעלה יותר מאשר העבודה דימות החול, שכן, המבואר לעיל בהחילוק שבין יו"ט לשבת אינו אלא כפי שיו"ט הוא בערך לשבת, אבל בערך לימות החול, הרי גם יו"ט נקרא "שבתון" (כנ"ל ס"כ).

כג. ועפ"ז מובן גם בנוגע להענין ד"יין המשכר" שבעבודה (כנ"ל סי"א) — שבזה גופא ישנו החילוק בין ימות החול לשבת (ויו"ט), דכשם שהעבודה דשבת אינה דומה לעבודה דימות החול (ערב שבת), כמו כן אינו דומה הענין ד"יין המשכר" כמו שהוא ביחס לעבודה דשבת לכמו שהוא ביחס לעבודה דימות החול.

וענין זה מודגש בניגון הנ"ל, שבפעם הראשונה מנגנים אודות השתי' ביום ששי ("פיאָטניצו"), ערב שבת, שבו נכללים כל ימי החול (כנ"ל ס"כ), ובפעם השני' מנגנים אודות השתי' ביום השבת ("סובאַטו") — כיון שהם ב' סוגים שחלוקים זמ"ז.

וזהו גם שבפעם השני' שמנגנים אודות השתי' ביום השבת מדובר אודות מלאכה ועבודה ("ראַבאַטו") סתם (דלא כפעם הראשונה

(111) ראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 314. ועוד.

(112) ראה תו"א נח ט, ב. לקו"ת בהר מא,

א. ובכ"מ.

(109) רמב"ם הל' מעשר רפ"ב. וראה

לקו"ש ח"ד ע' 1038, ובהנסמן שם.

(110) ספמ"ו.

שמנגנים אודות השתי' ביום ששי שמדובר אודות בהמה ("טעליצוי") — שבה נרמז ענין העבודה דשבת שלמעלה מהעבודה דימות החול בבירור נפש הבהמית והגוף וחלקו בעולם.

וסיום הניגון הוא בבקשה "ואתה תשמע מן השמים" — כיון שתכלית כל עניני העבודה בב' אופנים הנ"ל הוא להיות לו ית' דירה בתחתונים, עי"ז ש"אוצרך הטוב לנו תפתח"¹¹³, שימושך למטה בעוה"ז הגשמי שאין תחתון למטה ממנו, וממנו יעשו דירה לו ית'.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן עוה"פ ניגון הנ"ל, וניגן בעצמו: "גוואלד, חשבון צדק", והפסיק ואמר: "דאָס מיינט מען מיר, און דיר און דיר" (בהצביעו על כמה מהמסובים), והוסיף שאין זה ענין של צחות, באמרו: "אַז עס וואָלט געווען אַ געלעכטער וואָלט געווען גאַנץ גוט". אח"כ צוה לנגן הניגון "צמאה לך נפשי", והניגון "אנעים זמירות"].

* * *

כד. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה תורה צוה גו' — הוגה עי"כ "ק אדמו"ר שליט"א.

[לאחרי המאמר צוה לנגן הניגון "כי אנו עמך"].

* * *

כה. ידוע הפירוש¹¹⁴ ד"זמן שמחתנו" (דקאי על חג הסוכות, שמיני עצרת ושמחת תורה) — "לשון רבים, שמתחברים ב' השמחות יחד, השמחה שמלמעלה למטה, ישמח¹¹⁵ ה' במעשיו, עם השמחה שמלמטה למעלה, ישמח¹¹⁶ ישראל בעושיו".

ויש להוסיף בזה — שב' השמחות הנ"ל ("ישמח ישראל בעושיו" ו"ישמח ה' במעשיו") ישנם בהשמחה של בני גופא, שהרי בפשטות קאי "זמן שמחתנו" על השמחה דבני, שיש בה ב' ענינים הנ"ל:

ענין הא' — "ישמח ישראל בעושיו", שזוהי השמחה של בני בהקב"ה, והיינו, שכאן לא נזכרו ענינים פרטיים במה לשמוח, אלא שמחה כללית מזה שהקב"ה הוא "עושיו" של ישראל, וכמ"ש¹¹⁷ "כי חלק

(113) פיוט "שערי שמים" בסוף נעילה
 (114) לקו"ת דרושי שמע"צ פח, ד ואילך. פ"ד.
 (115) תהלים קד, לא.
 (116) שם קמט, ב.
 (117) האזינו לב, ט. וראה תניא אגה"ת ובהושע"ר.

הוי' עמו יעקב חבל נחלתו", והוא העם שבו בחר הקב"ה, כמ"ש¹¹⁸ "ונפלינו אני ועמך גו", וכנוסח הברכה: "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו".

ומובן, שענין זה לבדו דיו לעורר רגש של שמחה אצל יהודי, עי"ז ששוכח על כל הקשיים המתרחשים בחייו — שכן, בידעו שהקב"ה הוא "עושיו", "חלק הוי' עמו", ו"בחר בנו מכל העמים", סמוך ובטוח הוא שהקב"ה — שהכל שלו, כמ"ש¹¹⁹ "לה' הארץ ומלואה" — יתן לו כל המצטרך כו'.

וענין הב' — "ישמח הוי' (ובמילא הרי זו גם השמחה של ישראל) במעשיו", היינו, לא רק שמחה כללית "בעושיו", אלא גם "במעשיו", ששמחתו של יהודי היא בכל פרטי הענינים שלו, בראותו בפועל ממש (לא רק שסומך ובטוח כו') שהקב"ה נותן לו כל המצטרך לו, ועוד יותר מכפי הבנתו, כיון שהנתינה היא "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"¹²⁰.

ואכן, כאשר מביטים מסביב ("מ'קוקט זיך אַרום") רואים ש"אלקים יבקש את נרדף"¹²¹ — כל בני", "ועמך כולם צדיקים"¹²² — ובפרט לאחרי כל הגזירות והשמדות כו' עד לדורותינו אלה, הרי בודאי שהקב"ה דואג ונותן לכל בני כל המצטרך להם, בטוב הנראה והנגלה.

כו. ובאופן כזה צריכה להיות גם עבודתו של יהודי — ששייכותו עם הקב"ה, "עושיו", חודרת בכל פרטי עניניו, "במעשיו", שכולם חדורים עם הקב"ה, "עושיו".

ובפרטיות יותר:

ענינה של התורה, שנקראת "תורת חיים"¹²³, הוא, שנוסף לכך שהתורה עצמה היא ענין של חיים, הרי היא גם נותנת חיים לישראל.

וכיון שהתורה היא החיים של בני", הרי מובן שהנהגתו של יהודי ע"פ התורה הו"ע תמיד, כשם שענין החיים הו"ע תמיד, שהרי לא שייך לחלק שבמשך חצי יום יהי האדם חי, ואילו בחציו השני יהי באופן של העדר החיים ח"ו; בענינים טפלים יכולים להיות חילוקים, ולדוגמא: אם

(122) ישעי' ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.

(123) נוסח ברכת "שים שלום" בסוף

תפלת העמידה. וראה אבות דר"נ ספ"ד.

(118) תשא לג, טז.

(119) תהלים כד, א.

(120) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.

(121) קהלת ג, טו.

יאכל מאכל כזה או אחר, וכיו"ב, אבל לא בענין החיים שהוא עיקר מציאות האדם.

כלומר: לא יתכן שיהודי ישבות בשבת, ואילו במוצאי שבת יחזור להתנהג כמו אינו-יהודי. חייו של יהודי ע"פ "תורת חיים" הם לא רק בשבת, אלא גם ביום ראשון, ולא רק במשך אותם שעות שבהם מתפלל ולומד או מקיים מצוה אחרת, אלא גם במשך שאר השעות שבהם עוסק בעניני העולם, עניני הרשות — שהרי לא מדובר דוקא אודות רב או מלמד, שפרנסתו מהתעסקות בעניני תומ"צ, אלא גם אודות מי שפרנסתו מהתעסקות בעניני העולם, עניני הרשות, כמו פקיד או סוחר, וכיו"ב.

יהודי לא יכול להסתפק במילוי חובתו בעניני התומ"צ, ואח"כ להתנהג כשאר בני-אדם, כאמרו, שבאותם השעות שעוסק בפרנסה, למשל, אין חילוק בין יהודי לאינו יהודי, בין מאמין לשאינו מאמין — שהרי גם במשך השעות שעוסק בפרנסה צריך להיות אדם חי, וחייו של יהודי הם "תורת חיים".

וזהו שבתורה ישנו דין שהנהגתו של יהודי צריכה להיות באופן ש"בכל דרכיך דעהו" (כנ"ל סי"ד), היינו, שבכל דרכיו יהי ניכר שזוהי דרכו של יהודי שמאמין בהוי' אחד שנתן תורה אחת לגוי אחד, כדי שיהי "גוי אחד בארץ"¹²⁴, היינו, לא רק בשעה שעוסק בענינים נעלים, אלא גם בשעה שעוסק בעניני ארץ, וכמ"ש הרמב"ם¹²⁵ "החכם .. צריך שיהי ניכר במעשיו במאכלו ובמשקו וכו'".

וכאשר יהודי מתנהג באופן כזה — אזי יודעים שנעשה מציאות אחת עם התורה עד שאי אפשר לחלק ביניהם, כמו שאי אפשר לחלק בין הגוף לנשמה, ולא רק בנוגע לכללות הגוף, אלא גם בנוגע לכל חלק ממנו, שכל חלק של הגוף חדור בהחיות של הנשמה.

וזוהי מציאותו של עם ישראל — "היום הזה נהיית לעם"¹²⁶ — עם ישראל חי, עי"ז שמאוחד עם תורת חיים ומצוותי עליהם נאמר¹²⁷ "וחי בהם", היינו, שמצוות התורה אינם רק הנהגות פרטיות, כמו לבישת טלית ותפילין, שמירת שבת וכיו"ב, אלא ענין של חיים, שזהו החידוש של דת ישראל לגבי שאר הדתות להבדיל, שמקיפה וחודרת את כל

(126) תבוא כז, ט.

(127) אחרי יח, ה.

(124) שמואל-ב ז, כג. ועוד. וראה תניא

אגה"ק רס"ט. ובכ"מ.

(125) הלי' דעות רפ"ה.

מציאות האדם מהרגע הראשון שיוצא לאויר העולם (ועוד לפני זה — הורתו ולידתו) עד לרגע האחרון בחייו עלי אדמות.

כזו. אמנם, על זה נאמר¹²⁸ "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב וגו' ובחרת בחיים":

ובהקדם הפתגם של הרה"צ ר' לוי יצחק מברדיטשוב¹²⁹, שהי' לו להקב"ה להעמיד את הגן-עדן והגיהנם באופן שיהיו נראים להאדם לעיני כשר כו'.

אלא, שבאופן כזה לא הי' יכול להיות בהרגש האדם אפשרות אחרת מאשר חיים ע"פ תורה, שכן, בשעה שרואה לנגד עיניו את עונש הגיהנם, אזי לא צריך להיות בעל שכל גדול כדי להחליט שלא לילך לגיהנם, כי אם לגן-עדן.

וכיון שלהיות הקב"ה עצם הטוב, וטבע הטוב להיטיב, רצונו שענין זה יהי' בהרגש האדם כדבר שלו — קבע הקב"ה שיהיו לפני האדם שתי אפשרויות, לא רק דרך החיים והטוב, אלא גם דרך המות והרע רח"ל, והקב"ה מבקש מכאן"א מישראל שיתבונן בזה ("ראה גו'"), ויבוא לידי החלטה אמיתית: "ובחרת בחיים", שזוהי הדרך שע"פ תורת חיים ומצוותי עליהם נאמר "וחי בהם".

כח. ועל ענין זה סובב והולך החשבון-צדק דחודש אלול בנוגע לשנה שעברה, והחלטות טובות על השנה הבאה עלינו לטובה שמקבלים בחודש תשרי (החל מראש השנה עד לשמע"צ ושמח"ת) שהוא חודש כללי — להיות "ובחרת בחיים" במשך כל השנה כולה.

ומצד זה נעשית השמחה ד"זמן שמחתנו", שמתאחדים ב' השמחות הנ"ל — "ישמח ישראל בעושיו" ו"ישמח הוי' במעשיו" — כיון שבנ"י קיבלו החלטה טובה על כל השנה שתהי' שנה של לימוד התורה וקיום מצוותי, והרי אין לך תענוג ושמחה יותר מזה שיכולים למלא את רצונו של מלך מלכי המלכים הקב"ה!

ואז ישנה גם הבטחתו של הקב"ה — "עושיו" של כל ישראל — שתהי' שנה שמחה, היינו, שנשמתו של איש הישראלי שהיא "חלק אלקה ממעל ממש"¹³⁰, תהי' שמחה מהגוף שמתנהג ע"פ התורה ומצוותי, לא

128) נצבים ל, טרייט. 129) רש"י. 130) תניא רפ"ב. 129) ראה שיחת ליל שמח"ת ס"כ (לעיל)

רק בשבתות וימים טובים, אלא גם בימות החול ובעניני חול, עי"ז ש"בכל דרכיך דעהו", ועי"ז תומשך השמחה גם בכל עניני הגוף¹³¹.
[צוה לנגן הניגון "צמאה לך נפשי .. עך טי דורין כו"י].

* * *

כט. דובר לעיל¹³² שבכ"ד טבת הבע"ל ימלאו מאה וחמישים שנה להסתלקות רבינו הזקן.

ובהקדמה — שכל ענין שיכולים לנצלו לחיזוק בעניני יהדות הרי הוא בכלל "בכל דרכיך דעהו", וכמדובר אתמול¹³³ שזוהי דרכו של הבעש"ט שמכל דבר גשמי יש ללמוד הוראה בעבודת השם, ועאכו"כ כאשר מדובר אודות ענין הקשור עם מלאות ק"נ שנה, ג' יובלות, שזוה"ע שיש בו חשיבות מיוחדת.

ובפרט שמצינו כגון-דא בשיחותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר¹³⁴ בנוגע לח"י אלול — שנתגלה על ידו לאחרי משך זמן שהי' ידוע רק ליחיד סגולה¹³⁵ — שמזכיר ומציין תאריכים שבהם נתמלא מספר מיוחד של שנים — מאתיים שנה, מאה וחמישים שנה, מאה שנה,

והרי ראו בפועל שענין זה הביא הוספה וחיזוק בעניני תומ"צ — כידוע שזוהי הבחינה לידע שההתעוררות באה מ"לב חכם לימינו"¹³⁶ זה היצ"ט, אפילו בענין טוב שלא נעשה ע"י נשיא בישראל, ועאכו"כ בענין שנתגלה ונתפרסם ע"י נשיא בישראל.

ולכן, יש לקוות — ובידינו הדבר תלוי, כיון שניתנה לנו היכולת לפעול זאת — שינצלו את מלאות ק"נ שנה להסתלקות רבינו הזקן באופן שע"ז יתוסף בעניני תומ"צ.

ל. ובפרטיות יותר:

מבואר בספרים¹³⁷ שביום ההילולא עולה בעל ההילולא בעלי' נוספת, ע"ד העלי' שביום ההסתלקות.

תש"א ע' 152 ואילך). וראה גם שיחת ח"י אלול תש"ה (סה"ש תש"ה ע' 122 ואילך).
(135) ראה לקו"ד ח"א לא, א ואילך.
(136) קהלת יו"ד, ב.
(137) ראה גם תומ"ח ע' 276 ואילך.
ע' 310. וש"נ.

(131) חסר סיום הברכה (המו"ל).
(132) שיחת ח"י אלול דאשתקד ס"ג (תומ"ח חל"ד ע' 250).
(133) שיחת ליל שמחת ס"ח (לעיל ע' 127).
(134) ראה שיחת ח"י אלול תש"א (סה"ש

וכיון ש"בית רישא גופא אזיל"¹³⁸, הרי מובן שבעלייתו של בעל ההילולא עולים עמו גם כל אלו הקשורים ושייכים אליו ("די וואָס האַלטן זיך ביי דער קליאַמקע") גם עתה ע"י לימוד תורתו והליכה באורחותיו. וע"י העלי' ברוחניות — נעשית עלי' והגבהה גם בגשמיות, שניתוסף בכרכת השם בכל המצטרך גם בצרכי הגוף.

ומטעם זה דובר בח"י אלול¹³⁹ שמהנכון ביותר שכאו"א יקבל על עצמו — בהוספה על שאר השיעורים בנגלה ובחסידות — ללמוד בכל יום ויום שבין יום ההולדת (ח"י אלול) ויום ההסתלקות (כ"ד טבת) שיעור בתניא ושיעור בשו"ע אדה"ז, וכן להוסיף בצדקה, ולהוסיף בהידור בכל הענינים שבהם חי בעל ההילולא — כמבואר באגה"ק¹⁴⁰ שחי הצדיק הם אמונה יראה ואהבה, והיינו, שאהבה ויראה הם היסוד לקיום רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה¹⁴¹, והיסוד לכל זה הוא ענין האמונה, ועוד זאת, שע"ז באים לאמונה בענינים נעלים יותר. ובנוגע לכל ענינים אלו יש לנצל את שעת הכושר דמלאות ק"ג שנה — שיתוסף בהם בהוספה רבה וגדולה בכמות ובאיכות.

וע"פ המסופר ע"י נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר גודל הפלאת הענין דאהבת ישראל שהי' אצל רבינו הזקן עד כדי מסירת נפש¹⁴² — צריך לנצל שעת הכושר זו להוספה באהבת ישראל, ובאופן שאהבת ישראל קשורה עם אהבת התורה ואהבת השם, עד שנעשים כולא חד¹⁴³, והיינו, שלא די בכך שמסייעים ליהודי בענינים גשמיים, אלא צריך לפעול עליו בדרכי נועם ודרכי שלום להביאו לאהבת התורה, וגם אם בתחילה יהי' זה באופן דשלא לשמה, לא יעצור באמצע הדרך, אלא ימשיך לפעול עליו עד שיבוא לאהבת השם.

לא. אמנם, לדאבוננו, כל מה שנעשה בזה עד עתה הי' רק כדי לצאת ידי חובה... — וכאמור לעיל (ס"ז) שכאשר מדברים בשמח"ת, "שאָדט דאָס ניט" — הדפיסו את הדברים, ותלו על הקיר, ועושים טובה ונותנים כמה פרוטות לצדקה, ולומדים איזה סעיף בשו"ע...

ולכן יש לעורר עוה"פ אודות חשיבות הענין — על יסוד הפתגם שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁴⁴ בשם אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע,

(141) תניא פ"ד.

(142) ראה לקו"ד ח"א מה, א.

(143) ראה סה"ש קיץ היש"ת ע' 2 ואילך.

(144) ראה לקו"ד ח"א מ, ריש ע"ב.

(138) עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.

(139) דאשתקד ס"ד ואילך (תו"מ חל"ד

ע' 259 ואילך).

(140) ביאור לסו"ך (קמו, ב).

ע"ד שמירת מנהגי היארצייט של רבינו הזקן, שהוא אינו זקוק שייערכו את היארצייט ("ניט ער דאַרף האָבן מ'זאָל פּראָווען דעם יאַרצייט"), אלא אנו זקוקים לכך כדי שיתוסף אצלנו כו'.

והגע עצמך: פתגם זה — שעריכת היארצייט היא בגלל הצורך שלנו — נאמר ע"י נשיא בישראל שנקבע להיות "ממלא מקומו" (שפירושו, שממלא את כל המקום של קודמו¹⁴⁵) ע"פ רבבות מישראל, שלכן נעשה הדבר בכל התוקף של מצות עשה ומצות לא תעשה שבתורה (כמבואר ברמב"ם¹⁴⁶ ובדרשות הר"ן¹⁴⁷), ועם היותו "ממלא מקומו", אמר, שהוא זקוק לעריכת היארצייט. ומזה מובן במכ"ש וק"ו בנוגע אלינו.

ויה"ר שמכאן ולהבא ינצלו את הימים שנשאר עד כ"ד טבת, יום ההילולא, כדי לעסוק בכל הענינים האמורים באופן המתאים, שע"ז יתוסף עליו אצל עשירות מאות ואלפים מישראל שגם הם יתעלו בעלייתו של בעל ההילולא, כיון ש"בתר רישא גופא אזיל".

ובעמדנו בשמח"ת — ישנה נתינת כח שההתעסקות בכל זה תהי' (לא בשביל לצאת י"ח, אלא) מתוך שמחה, שחודרת גם בהאברים החיצוניים, ופועלת הרחבה בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים.

* * *

לב. בהמשך להמדובר לעיל אודות הניגון שניגנו חסידים באוקריינא, שתוכנו, שצריכים לידע כיצד לוקחים משקה [בשמח"ת כמובן, משא"כ באסרו-חג הרי זה דבר המופרך, כידוע¹⁴⁸ שלקחת משקה היא רק בזמנים מיוחדים ובמדידות והגבלות] באופן שיביא תועלת הרצוי' בעבודת ה' — יש להוסיף ולבאר תוכן התיבות "און מיר טרינקען יין אַזוי ווי מים" (אנו שותים יין כמים).

ויש לבאר ענין זה על יסוד המבואר במאמר של אדמו"ר הזקן¹⁴⁹ החילוק שבין יין למים — בקשר ובשייכות לחג הסוכות, שנוסף לכך שהיו מנסכים יין ע"ג המזבח כמו בכל השנה, היו מוסיפים במשך שבעת ימי חג הסוכות לנסך ע"ג המזבח גם מים.

ושניהם — ניסוך היין וניסוך המים — קשורים ושייכים זל"ז,

145) ראה גם תו"מ חכ"ז ע' 300. וש"נ.

146) ראה רמב"ם ריש הל' ממרים.

147) ראה ש"ש תרפ"ב ע' 28. וש"נ.

148) ראה לקו"ת דרושי סוכות עט, ד

149) ראה לקו"ת דרושי סוכות עט, ד

147) דרוש ה'.

ואילך. ובכ"מ.

שהרי ניסוך המים נרמז בהפרשה שבה נאמר ניסוך היין¹⁵⁰, ונעשה ביחד עם ניסוך היין¹⁵¹.

לג. ובהקדם ביאור כללות ענין ההקרבה והניסוך ע"ג המזבח בבית המקדש — שבזה מודגש בגילוי ש"אין עוד מלבדו"¹⁵² (כפי שאומרים בהפסוקים שלפני ההקפות):

האמת היא ש"אין עוד מלבדו", היינו, שמלבדו אין מציאות אחרת, אבל יחד עמו יש כביכול עוד מציאות, כי, המציאות של כל העולם אינה אלא דבר הוי' — המאמר "יהי אור", "יהי רקיע", וכל שאר המאמרות — שמהוה ומחי' אותו בכל עת ובכל רגע, כתורת הבעש"ט¹⁵³ בפירוש הכתוב¹⁵⁴ "לעולם הוי' דברך נצב בשמים", ש"דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו', תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים כו'", ועי"ז נעשית מציאות הרקיע, וכמו כן בנוגע לכל הברואים שבעולם.

אמנם, אף שכן הוא האמת, ויהודי לומד ויודע זאת — הרי טבע האדם שכאשר רואה דבר, הרי זה פועל עליו יותר מאשר הלימוד והידיעה.

ועל זה צוה הקב"ה ליקח דברים גשמיים שבעולם, זהב כסף ונחושת כו', ולעשות מהם "בית מקדש", בית שיהי' מוקדש אך ורק להקב"ה ועניניו — שכן, כאשר יהודי רואה את ביהמ"ק, הרי זה מזכיר לו שלאמיתו של דבר כל העולם כולו הוא מקדש לו ית', כיון שהקב"ה מהוה אותו בכל רגע מחדש ע"י עשרה המאמרות, ועי"ז תהי' הנהגתו באופן שהקב"ה ישכון במחשבה דיבור ומעשה שלו.

וכיון שעניניו של ביהמ"ק (שעל ידו מודגשת הידיעה וההכרה בבורא העולם ומנהיגו) הוא ענין עיקרי שנוגע למציאותו של יהודי, ולולי ביהמ"ק קיימת סכנה למציאותו של יהודי — הרי מובן, שגם כשחרב ביהמ"ק, לא נתבטל ח"ו ענין זה.

וזהו שאמרו חז"ל¹⁵⁵ על הפסוק¹⁵⁶ "ואהי להם למקדש מעט", "אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות" — כיון שגם הם משמשים לאותה מטרה — כי, כאשר יהודי רואה בנין מעצים ואבנים שכל ענינו הוא לשמש מקום שבו יבוא לשפוך את נפשו לפני ה' ולבקש שימלא מחסורו, כך, שבמקום

153 (153) תניא שעיהוה"א פ"א.

154 (154) תהלים קיט, פט.

155 (155) מגילה כט, א.

156 (156) יחזקאל יא, טז.

150 (150) ראה שבת קג, סע"ב. וש"נ. הובא

בפרש"י עה"ת פינחס כט, יח.

151 (151) ראה רמב"ם הל' תמידין ומוספין

פ"י ה"ו, ובכ"מ ולח"מ שם.

152 (152) ואתחנן ד, לה.

זה, בין העצים והאבנים הללו, מתקשר הוא עם הקב"ה, אזי נרגשת אצלו ההתקשרות עם הקב"ה גם כאשר יוצא מבית הכנסת ורואה את מציאות העולם, בידעו שמתהווה בכל רגע מחדש ע"י העשרה מאמרות.

לד. והנה, בסדר העבודה בביהמ"ק — שבו מתבטא הענין ד"אין עוד מלבדו" — ישנו ענין הקרבנות, וישנו ענין הנסכים:

בענין הקרבנות — יש חילוק בין הקרבנות שהיו קרבים ע"ג המזבח לריח ניחוח לה', ובין שאר הקרבנות שבהם הי' גם חלק שניתן לכהנים, ועד לקרבנות שבהם הי' ניתן חלק גם לבעל הקרבן, שגם הוא יכול להנות מן הקרבן.

והענין בזה — שאין רצונו של הקב"ה שכל הענינים שבעולם יובאו לביהמ"ק וישארו שם; הכוונה היא שהעולם ישאר במציאותו, אלא שבמציאות העולם תומשך קדושה, עי"ז שמביאים לביהמ"ק חלק מעניני העולם.

ועד"ז בעבודתו של כאו"א מישראל — שהכוונה היא שינהל את אורח חייו בחיי היום יום ("לעבן זיין לעבן") גם בעניני חולין, אלא שחייו יהיו חיים של יהודי, "א' אידישער לעבן" — עי"ז שקודם האכילה נוטל ידיו, ולאחר"י מברך ברכת המזון, ועד"ז בכל דרכיו, החל מתחילת היום באמירת "מודה אני", שמכריז ומודיע על כל היום כולו שהקב"ה החזיר לו נשמתו בחמלה רבה, ובגלל זה יש לו את היום הזה, לילך ולעשות את כל עניניו הנקראים עניני חולין.

אבל ישנם גם ענינים שאותם צריך האדם ליתן להקב"ה, וכמו כללות ענין הצדקה, שעז"נ¹⁵⁷ "מלוה ה' חונן דל", כיון שפרנסת העני היא על אחריותו של הקב"ה, ונמצא, שכאשר נותן ממון לצדקה הרי זה כאילו מביא קרבן לביהמ"ק כו'.

ונוסף על ענין הקרבנות שבהם יש חילוק בין הקרבנות שקרבים לגמרי ע"ג המזבח לשאר הקרבנות שבהם יש גם חלק לכהנים ולבעלים — ישנו גם ענין הנסכים, שהיו מנסכים אותם ע"ג המזבח.

לה. ובענין הנסכים גופא — ישנו ניסוך היין וישנו גם ניסוך המים: החילוק שבין יין למים הוא — שייך יש בו טעם, משא"כ מים אין בהם טעם, שלכן רק השותה מים לצמאו מברך¹⁵⁸, כיון שהמים מצד עצמם אין להם טעם שיערב לחיך האדם.

158) ברכות מד, א (במשנה). ושי"נ.

157) משלי יט, יז.

ודוגמתו בכללות חיי האדם, הן בחיי הגוף והן בחיי הנפש — שיש ענינים שהאדם עושה אותם בגלל שהגוף מתענג מהם, או בגלל שהנפש מתענגת מהם, כמו עניני מושכלות, וכפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בארוכה בכ"מ¹⁵⁹ אודות חכם אמיתי שמונח במושכלות באופן שזוהי כל מציאותו; ויש ענינים שעושה אותם (לא בגלל התענוג, אלא) רק בגלל שמוכרח לעשותם.

ועד"ז בחיי נפש האלקית בעניני התורה ומצוותי' — שיש ענינים שיש בהם געשמאָק (יין), ובכללות הו"ע מצוות שכליות, ויש ענינים שאין בהם געשמאָק (מים), ובכללות הם המצוות הנקראים בשם חוקים, שאינם מובנים ע"פ שכל, וקיומם אינו אלא בגלל שהוא מאמין בהקב"ה שצוה בתורתו לקיימם. וחיי הנשמה הם הן בענינים שבבחינת יין, והן בהענינים שבבחינת מים.

ובענין זה יש צורך להזהיר ולהבהיר ("באָוואָרענען") שגם הענינים שיש בהם טעם וגעשמאָק (יין) יהיו נעשים (לא מצד הטעם והגעשמאָק, אלא) מצד ציווי הקב"ה, כמו הענינים שאין בהם טעם וגעשמאָק (מים).

לו. ובאותיות פשוטות:

ישנם החושבים שכאשר מדובר אודות מצות כיבוד אב ואם, או מצות הצדקה וכיו"ב, אין צורך לזכור ולהתבונן שזוהי מצוותו של הקב"ה, אלא אפשר לעשות זאת כמנהג המדינה מצד חיוב השכל בלבד. אך האמת היא, שאי אפשר לסמוך על הנהגה שהיא רק כפי המתחייב ע"פ השכל, ובלשון הכתוב¹⁶⁰ "רק אין יראת אלקים במקום הזה והרגוני", וכפי שראו בפועל מה שאירע בהמדינות שבהם לא היתה יראת אלקים, שאף שדגלו בענינים של מוסר כו', מ"מ, כיון ששיטתם היתה בנוי' ומיוסדת על שכל האדם, הנה כאשר נתעוררה תאוה למשול על כל העולם, וכיו"ב, נעשתה הנהגתם באופן של היפך הצדק והישר והיפך השכל האנושי בתכלית — מצד ה"עיר פרא" שבאדם¹⁶¹ — שנעשה אצלם הענין ד"הרגוני", הריגת שש מליון קדושים הי"ד, לדבר פשוט, ועד שענין זה נעשה מצד דרישת השכל והמוסר שלהם!

ואין צורך להביא דוגמא קיצונית כזו, אלא די גם בדוגמא מהענין

(161) ראה איוב יא, יב.

(159) ראה סה"מ ה'ש"ת ע' 73. ועוד.

(160) וירא כ, יא.

ד"הרגוני" בדקות עכ"פ — בהלבנת פני חבירו ברבים, דאזיל סומקא ואתי חיוורא, ולכן חשיב כשפיכות דמים¹⁶².

[ולהעיר גם מתורת הבעש"ט¹⁶³ שכאשר רואים דבר עוולה אצל הזולת, הרי זו הוכחה שגם אצלו יש ענין זה בדקות דדקות עכ"פ, כי, לולי זאת, לא הי' רואה ענין זה גם אצל הזולת, וכמשל המביט במראה כו']. ומזה מובן שגם הענינים המחוייבים מצד השכל צריך לקיימם (לא בגלל חיוב השכל, אלא) בגלל שכן הוא רצונו של הקב"ה.

לז. ובענין זה יש הוראה ולימוד מניסוך היין וניסוך המים:

בנוגע ל"יין", שמורה על עניני העבודה שיש בהם טעם, שלכן יש להשכל געשמאָק בהם — צריך להיות בכל יום ויום ענין של ניסוך על המזבח ליתנו להקב"ה (כפי שהי' בקרבנות ציבור שבהם השתתפו כל בניי), היינו, שיהי' ניכר ונרגש אצלו שכח השכל (שבו הוא הטעם והגעשמאָק, ענין היין) שייך להקב"ה שהחזיר בו נשמתו כו'. וטעם הדבר — כי, כאשר יהודי זוכר את שייכותו להקב"ה, למזבח וביהמ"ק, כפי שבא לידי ביטוי בהניסוך ע"ג המזבח, אזי יוכל לעמוד במלחמת היצר בעבודתו במשך כל היום.

ובנוגע ל"מים", שמורה על עניני העבודה שאין בהם טעם וגעשמאָק, שזהו"ע החוקים — צריך להיות ענין של ניסוך ע"ג המזבח (לא בכל יום, כי אם) מזמן לזמן, כי, כאשר עושה דבר ללא געשמאָק, וחוזר ועושהו כו"כ פעמים, אזי יכול להיות שעשיית הדבר תהי' אצלו באופן של "מצות אנשים מלומדה"¹⁶⁴, ולא כמו שמקיימים מצוה שצוה הקב"ה, ולכן צריך להיות מזמן לזמן ניסוך המים ע"ג המזבח, כדי להזכיר ליהודי שגם הענינים שעושה ללא געשמאָק הם ענינים של מצוה שעיי"ז נעשית ההתקשרות עם הקב"ה, וכיון שכן, צריך לעשותם מתוך התלהבות, ללא נפק"מ אם הדבר מובן בשכלו אם לאו — ואין זה פלא שאין הדבר מובן בשכלו, שהרי שכלו של הקב"ה הוא באין ערוך לגמרי לשכל האדם — ולכן, כאשר יש צורך בענין של מסירת נפש, אזי מוסר נפשו.

וניסוך המים נעשה ביחד עם ניסוך היין, שבזה מרומז שגם ענין היין צריך להיות כמו ענין המים — כפי שמנגנים "און מיר טרינקען יין אָזוי ווי מים" (אנו שותים יין כמים) — שגם עניני העבודה שיש בהם

(164) ישעי' כט, יג. וראה תניא פל"ט.

(162) ב"מ נח, ב.

(163) ראה תר שם טוב בהוספות סקע"ה ובכ"מ.

ואילך. וש"נ.

טעם וגעשמאָק (יין) צריכים להעשות (לא מצד השכל והטעם, אלא) כמו חוקים שאין בהם טעם וגעשמאָק (מים).

וכאשר העבודה נעשית באופן כזה (שגם היין הוא כמים) אזי נשלמת כוונת שליחות הנשמה, ומצד זה נעשית שמחה גדולה ביותר — שזהו"ע שמחת בית השואבה הקשורה עם נסוך המים דוקא, כמ"ש¹⁶⁵ "ושאבתם מים בששון", וכמאמר חז"ל¹⁶⁶ "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו".

ועי"ז נעשה ענין השמחה למעלה — "ישמח הוי' במעשיו"¹¹⁵, ואז ממלא הקב"ה משאלות לבכם של כל בני" לטובה, שיצליחו בכל הענינים הקשורים עם יין ומים, וכן בכל שאר הענינים שיהיו באופן ד"בכל דרכיך דעהו"⁶⁷, בידעו שבכל מקום שהולך הרי זה בהשגחה פרטית כדי למלא שליחותו של הקב"ה, שנותן לו את הכחות הדרושים שיוכל לעשותה מתוך שמחה וטוב לבב.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון אדמו"ר מהר"ש].

* * *

לח. נתבאר לעיל (ס"ב ואילך) שבפרשת בראשית שמתחילים לקרוא בשמח"ת (לאחרי שמסיימים כל התורה כולה) יש הוראות על כללות העבודה של כל השנה, ולכל לראש מהתחלת הפרשה שקורין בשמח"ת, "בראשית ברא אלקים כו' והארץ היתה תוהו ובוהו וגו'", שהבריאה מצד עצמה היא באופן של תוהו ובוהו, בלי סדר, ובשביל זה ירדה הנשמה למטה כדי לפעול שלימות בהבריאה, כיון שרצונו של הקב"ה ששלימות זו תעשה ע"י בשר ודם.

וכמדובר לעיל שכיון שבני" מאמינים בני מאמינים שהקב"ה ברא את העולם לא רק לפני כך וכך שנים, אלא כתורת הבעש"ט¹⁵³ שה"עשרה מאמרות" נצבים ועומדים לעולם בתוך הנבראים להחיותם — יכולה להתעורר אצלם שאלה: היתכן שיהודי יעבוד עבודתו בעולם לפעול בו שינוי לגבי האופן שנברא ע"י הקב"ה?

וכמו בנוגע למצות הצדקה הקשורה עם ממונו של האדם — שעל זה אמרו חז"ל¹⁶⁷ שאדם ניכר בכיסו — היתכן ליתן צדקה לפלוני, בה בשעה שהקב"ה ברא אותו באופן שיהי' עני?

(167) עירובין סה, ריש ע"ב.

(165) ישעי' יב, ג.

(166) סוכה נא, סע"א (במשנה).

וכפי ששאלו אצל ר"ע¹⁶⁶: "אם אלקיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסן", וא"כ, הנתינה לעני היא כ"משל .. למלך .. שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא כועס עליו" (בתמי"), והיינו, שאין להתערב באופן ההנהגה של הקב"ה.

ועד"ז מצינו בנוגע למצוה הראשונה, מצות מילה, ש"פילוסופוס אחד שאל את ר' הושעיא, אם חביבה היא המילה, מפני מה לא ניתנה לאדם הראשון"¹⁶⁸, היינו, שהקב"ה הי' צריך לברוא את אדה"ר באופן שיהי' מהול, וכיון שלא נברא מהול, אין לשנות — טוען הפילוסופוס — מכמו שנברא ע"י הקב"ה.

והמענה לזה — כמ"ש¹⁶⁹ "אשר ברא אלקים לעשות", "לתקן"¹⁷⁰, היינו, שהקב"ה ברא את העולם באופן שכל הענינים שבו "צריכין עשי' .. תיקון", ובשביל זה ברא את האדם ונתן לו כחות מיוחדים שאין לאף אחד מכל שאר הנבראים — שא' מהם הוא כח הבחירה¹⁷¹ — שיבחר בדרך הנכונה ועי"ז יתקן את כל הענינים שבעולם, ועד שיתקן וישלים את כללות הבריאה שהיא באופן ש"רוח צפונית אינה מסוכבת"¹⁷².

וענין זה נעשה ע"י כללות המצוות, החל ממצות מילה, שעל ידה נעשית התקשרותו של היהודי עם הקב"ה להיות "בריתי בבשרכם לברית עולם"¹⁷³, והיינו, שלמרות שע"פ שכל (ענין ה"יין") אין מקום לעשות ענין של ברית עם הקב"ה בשעה שמדובר אודות תינוק בן שמונת ימים בלבד שאינו שייך לענין של הבנה כלל, ולכאורה, מוטב להמתין עד שיגדל ויחליט לעשות זאת בעצמו, ובפרט שזהו ענין הקשור עם צערא דינוקא¹⁷⁴, ומה גם שתינוק זה הוא הבן שלו, שבודאי דואג לבריאות גופו — הנה מבלי הבט על כל זה עושים ברית בין הקב"ה ובינו, לא עם שכלו, ולא עם נשמתו, אלא באופן שנעשה סימן בהגוף הגשמי, "בריתי בבשרכם", וכאמור, שאין זה באופן של הכרח מפני שנברא כך ע"י הקב"ה, אלא באופן שההורים בוחרים בעצמם לעשות כן.

ועד"ז גם בנוגע לכללות ענין המצוות — שרצונו של הקב"ה

(172) ב"ב כה, ריש ע"ב. וראה גם שיחת יום שמחת תשט"ו ס"ד (תו"מ ח"ג ע' 66).
וש"נ. שם ח"ט ס"ע 313 ואילך. וש"נ.
(173) לך לך יז, יג.
(174) כתובות ת, א.

(168) ב"ר פי"א, ו.
(169) בראשית ב, ג.
(170) ראה ב"ר שם ובפרש"י.
(171) ראה רמב"ם הלי' תשובה רפ"ה.
לקו"ת אמור לח, ב. ובכ"מ.

שיהודי יפעל שינוי במציאות הבריאה, ויעשה זאת בבחירתו, כמ"ש¹²⁸ "ובחרת בחיים".

לט. ומזה מובן, שקיום המצוות אינו ענין פרטי של איש פרטי מישראל, כי אם באופן שההנהגה שלו נוגעת לכל המשפחה, לכל עם ישראל ולכל העולם כולו, כפס"ד הרמב"ם⁹⁹ "עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות", והיינו, שפועל בכל העולם כולו עד להנקודה הכי רחוקה שבעולם, שיתוסף שם אור.

וכיון שכן, הרי המסקנא מזה היא שצריכים לילך ולפעול על יהודים נוספים, למצוא דרך לקרבם לתומ"צ.

כלומר: אין לעשות חשבון שפלוני עסוק ("ביזי"), ולמה לו להתערב בעניניו הפרטיים אם רצונו להניח תפילין ולאכול כשר וכיו"ב — שכן, בידעו שהאמת היא כפי שפוסק הרמב"ם להלכה שע"י מצוה אחת ניתוסף אור בכל העולם, הרי זה חדל להיות הצעה פרטית ("פרייוועט אָפּער") עבורו, כי, ההוספה בטוב והמיעוט בהיפך הטוב היא טובה לו ולמשפחתו ולכלל ישראל, ועד שמכריע את העולם כולו לכף זכות.

והרי ענין זה הובא ברמב"ם בקשר ובשייכות להוספה בתורה ומצוות בעשרת ימי תשובה שבהם נקבעים למעלה כל ההמשכות על כל השנה כולה — שתהי' שנה טובה ומתוקה בכל הענינים, בבני חיי ומזוני רויחי.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון אדמו"ר הצמח צדק].

* * *

מ. פרשת¹⁷⁵ בראשית, שקוריין בסוף חודש תשרי, שהוא התחלת השנה, יש בה הוראות על כל השנה.

אחד הענינים המסופרים בהסדרה הוא בנוגע למצוה וציווי הראשון של הקב"ה: ציווי הקב"ה לאדם הראשון שלא יאכל מעץ הדעת.

כפי המובן מדברי המדרש¹⁷⁶, נצטווה אדה"ר רק על יום ראשון לבריאתו. ומפרטי הענינים שאירעו ביום ששי להבריאה, יום בריאת האדם, נמצא, שהציווי לאדה"ר שלא יאכל מעץ הדעת הי' רק על שלש

(176) ראה ב"ר פכ"א, ז. ש"ך עה"ת קדושים יט, כג ד"ה עוד ונטעתם (מב, ב). לקו"ת ר"פ קדושים (וראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 133 הערה 14. וש"נ).

(175) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"ג בתחלתו. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

שעות: ציווי הקב"ה הי' "בשעה התשיעית"¹⁷⁷ של היום, ולאחרי שלש שעות, כשנסתיים היום, ונכנס השבת, סר האיסור. ואעפ"כ לא הי' אדה"ר יכול להתאפק ועבר על הציווי.

נשאלת השאלה: הרי אדם הראשון הי' "יציר כפיו של הקב"ה"¹⁷⁸, ושמע את הציווי מהקב"ה בעצמו — ואיך יתכן שלא הי' יכול לפעול על עצמו להתאפק, ולקיים את הציווי שלא לאכול מעץ הדעת במשך שלש שעות בלבד?

הן אמת שבענין חטא עץ הדעת ישנם ריבוי סודות התורה, אבל הרי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"¹⁷⁹, וא"כ, איך יתכן שנכשל?

מא. וההסברה בזה:

כל הכוונה של היצר הרע היא שהאדם יעשה היפך רצונו של הקב"ה. בכל טענותיו, שהאדם יעבור עבירה או לא יעשה מצוה, כיון שהדבר כרוך בקשיים וזהו נסיון גדול, מטרתו היא אחת — שהאדם יעבור על רצונו של הקב"ה.

ולכן, ככל שהמצוה נוגעת יותר (אם מצד האדם, אם מצד המקום, אם מצד הזמן)¹⁸⁰, כך יגדלו יותר המאמצים שעושה היצה"ר שלא לאפשר את קיום המצוה. ואף שהאמת היא שהאדם יכול לקיים את המצוה די בקלות, מ"מ, כיון שקיום מצוה זו נוגע ביותר, בא היצה"ר עם כל סוגי טענות וסברות בכדי שלא לאפשר שהאדם יקיים רצון העליון¹⁸¹.

כל אחד מרגיש זאת לפעמים גם בעצמו: ישנם ענינים בקיום התורה ומצוות שמצד השכל הי' קיומם צריך להיות בקלות רבה יותר מענינים אחרים הכרוכים עם מאמצים גדולים; ואעפ"כ מרגיש בעצמו שדוקא הענינים הקלים באים אצלו בקושי גדול. וטעם הדבר, כאמור לעיל, לפי שבנוגע לענינים אלו שעכשיו נוגעים הם להאדם יותר, נעמד היצה"ר בתוקף יותר, ומעמיד נגדם קשיים גדולים יותר.

יתכן אפילו לפעמים שהענינים שבאים בקושי הם מדרבנן, או רק מנהג, ואילו הענינים שבאים בקלות יותר הם מדאורייתא; אבל בנוגע לנשמתו — הרי דוקא המצוות דרבנן או המנהגים (באותה שעה) נוגעים

שמי' כו". שיחת י"ט כסלו תרצ"ג אות ה'
 (לקו"ד ח"א טו, א"ב. וראה גם תו"מ חל"ג
 ע' 46 הערה 151. ועוד).

(181) ראה גם תו"מ ח"כ ע' 129. וש"נ.

(177) סנהדרין לח, ב.

(178) ראה ב"ר פכ"ד, ה.

(179) שבת סג, א. וש"נ.

(180) ראה סנהדרין צו, א: "אתרא וקושטא

ביותר. כמבואר בחסידות¹⁸² המאמר¹⁸³ "אבוך במאי הוה זהיר טפיי", שלכל נשמה יש מצוות מסויימות הקשורים במיוחד עם השליחות שלה למטה בגוף, ומצוות אלו צריכה לקיים בהידור ביותר, יותר מכל שאר המצוות שבהם הוא שוה עם כל בני". ולכן מעמיד היצה"ר כל מיני קשיים על מצוות אלו, בידעו שהם הנוגעים ביותר.

זהו גם אחד הביאורים במאמר רו"¹⁸⁴ "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו" — כי, ככל שגדלה מעלת האדם, נוגעים יותר המצוות שלו, ולכן נעמד על זה היצה"ר יותר.

(ועוד טעם לזה: בכדי שתהי' בחירה חפשית, בהכרח שהכחות של היפך הקדושה יהיו באותה מדה ומשקל של כחות הקדושה, ולכן, "כל הגדול מחבירו", יש לו יותר כחות של קדושה, אזי "יצרו גדול הימנו", שיש ליצה"ר שלו כחות גדולים יותר).

וזוהי ההסברה לכך שאדה"ר לא הי' יכול למשול על עצמו ואכל מעץ הדעת:

כיון שהי' "יציר כפיו של הקב"ה", ו"כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו", ובפרט שהציווי שלא לאכול מעץ הדעת הי' נוגע ביותר, כמובן מגודל הנפילה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות שבאה בגלל חטא זה — לכן עמד היצה"ר, שהתלבש אז בהנחש¹⁸⁵, על האדם בנוגע לחטא זה בכל הכחות וגירה אותו לאכול מעץ הדעת.

מב. והנה, אמרו רו"¹⁸⁶ שכאשר הקב"ה נתן את התורה צוה למשה רבינו¹⁸⁷: "כה תאמר לבית יעקב" — כפי שפירשו רו"¹⁸⁸ — "אלו הנשים", היינו, שידבר אודות קבלת התורה להנשים תחילה, בכדי לשלול ("באָוואַרענען") את הכשלון שהי' בחטא עץ הדעת, שאת הציווי מפי הקב"ה שמע רק אדם הראשון ולא חוה, ובגלל זה הי' מקום להקלקול.

מבלי הבט על כך שעל חוה נאמר¹⁸⁹ "ויבן גו' את הצלע", שהקב"ה בעצמו בנה אותה, והי' זה מ"אחת מצלעותיו"¹⁹⁰ של אדם הראשון שהי' "יציר כפיו של הקב"ה" — הרי כיון שחוה לא שמעה את הציווי מהקב"ה בעצמו, היתה יכולה להוסיף על הציווי את התיבות "ולא תגעו

(182) תניא אגה"ק סוס"ז. סה"מ תש"ח ע'
 240. סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 22.
 (183) שבת קיח, סע"ב.
 (184) סוכה נב, א.
 (185) זח"א לה, ב. פדר"א פי"ג.
 (186) ראה שמו"ר פכ"ח, ב.
 (187) יתרו יט, ג.
 (188) מכילתא ופרש"י עה"פ.
 (189) בראשית ב, כב.
 (190) שם, כא.

כו"191, שגרם לחטא עץ הדעת¹⁹². אילו הי' הציווי נאמר בשוה גם לה, היתה פועלת גם על אדם הראשון שלא יכשל, מבלי הבט על כל הקשיים שהעמיד היצה"ר, כדמוכח ממאמר רו"ל במתן תורה, כנ"ל¹⁹³.

מג. ע"פ האמור, שסיפורי התורה (מלשון הוראה¹⁹⁴) דפרשת בראשית הם הוראות כלליות על כל השנה — הרי גם ענין הנ"ל מהוה הוראה כיצד צריך להתנהל בית יהודי.

כל בית יהודי צריך להיות באופן של "מקדש מעט"¹⁵⁶, שהקב"ה יוכל לומר על בית זה — "ושכנתי בתוכם"⁸⁷.

וכיון שהנהגת הבית תלוי' בעקרת הבית, לכן צריכים לפעול עלי' במיוחד — ולא באופן של "גזירה גזרתי"⁹², אלא בדרכי נועם ודרכי שלום¹⁹⁵ — שיהי' לה חיות והתלהבות ("א קאך") וגעשמאך ביהדות, שעיי'ז תשמור את כל הבית, גם את הבעל, מפני מכשולים, כמדובר לעיל, שאילו חוה היתה שומעת בעצמה את הציווי מהקב"ה, הרי לא זו בלבד שלא היתה מביאה מכשול, אלא אדרבה, היא היתה שומרת על אדם מפיתוי הנחש.

ולכן צריך להיות לכל לראש "כה תאמר לבית יעקב" — להתמסר לבני הבית, וכידוע פתגם אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹⁹⁶: כשם שהנחת תפילין בכל יום היא מצוה דאורייתא על כל יהודי, ללא חילוק אם הוא גדול בתורה או איש פשוט, כך גם חוב גמור על כל יהודי לחשוב בכל יום חצי שעה אודות חינוך הילדים, ולעשות הכל, מה שבכחו לעשות ויתר מכפי כחו, לפעול על הילדים שילכו בדרך שמדריכים אותם.

ואז יהי' גם "ותגד לבני ישראל"¹⁸⁷ באופן של קיום, כיון שהאשה, לא זו בלבד שלא תהי' "כנגדו", שלא תפריע לבעלה, אלא אדרבה, היא תהי' לו ל"עזר"¹⁹⁷, ועד שתעזור לו במעלתה המיוחדת ש"בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש"¹⁹⁸, ותפעל בכל הבית שיוכל להיות שם "ושכנתי בתוכם".

וזהו גם הלשון בברכת נישואין שהקב"ה ישמח את החתן-כלה "כשמחך יצירך בגן עדן מקדם" — דלכאורה, מה מוסיפה תיבת "מקדם"? הלא הכל יודעים שאדם וחוה היו בגן עדן בעבר, לפני שנים

196 (היום יום" כב טבת. וראה תו"מ — רשימת היומן ס"ע שיג. וש"נ.

197 (בראשית ב, יח. וראה יבמות סג, א. 198 (נדה מה, ב.

191 שם ג, ג.

192 (ב"ר פי"ט, ד.

193 ראה ג"כ סנהדרין קי, רע"א.

194 זח"ג נג, ב.

195 ראה גיטין ו, סע"ב.

רבות! — אלא "מקדם" פירושו בהזמן דגן עדן¹⁹⁹, מקדם, כפי שהיו מיד בתחילה, קודם החטא²⁰⁰.

וזוהי הברכה לזוג הצעיר, שחייהם המשותפים יהיו באופן שהי' אצל אדם וחוה קודם החטא. שלא יהי' "כנגדו", אלא אדרבה, "עזר", והבית יתנהג באופן ד"ושכנתי בתוכם" — "כשמחך יצירך בגן עדן מקדם".
[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון "שאמיל", "דרכך אלקינו", ו"אתה בחרתנו"].

* * *

מד. כרגיל בכל שמח"ת — יש להזכיר אודות ב' ענינים:

(א) בנוגע לענין הצדקה — כידוע גודל הענין של נתינת צדקה בכל יום, כמובא בשו"ע²⁰¹ על יסוד דברי הגמרא²⁰² "ר' אלעזר יהיב פרוטה לעני והדר מצלי, שנאמר²⁰³ אני בצדק אחזה פניך", ומוכן גם גודל התועלת שבזה בנוגע לכללות הענין דאהבת ישראל, וכיון שלפעמים יכולים לשכוח על זה, אזי העצה היעוצה לתרום לקופה כללית שממנה נותנים לצדקה בכל יום, כולל גם עבור יום הש"ק, וכל אחד מהתורמים לקופה זו יש לו חלק בכל הצדקות שיתנו מקופה זו במשך כל השנה (החל מראש השנה), ובה נכללים גם אלו שיתרמו להקופה אפילו לאחרי זמן, כמדובר כמ"פ בשנים שלפנ"ז²⁰⁴.

(ב) בנוגע ללימוד התורה — בהמשך ל"גמרה של תורה" בשמח"ת²⁰⁵, שמיד לאח"ז "מתכיפין התחלה להשלמה", כנוסח "מרשות לחתן בראשית" — יש להזכיר אודות שיעורי חת"ת:

חומש — שיעור היומי בפרשת השבוע עם פירוש רש"י, וכאשר פרשה אחת נמשכת במשך ב' שבועות, יש ללמדה ב' פעמים;

תניא — שיעור היומי כפי שנחלק ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר ללמדו מי"ט כסלו זה עד י"ט כסלו הבעל"ט, ויש לעורר שיעשו כן גם אלו שעד-עתה לא ידעו מזה, וכמו כן לחזק את אלו שכבר שומרים לימוד שיעור זה;

ותהלים — שיעור תהלים כפי שנחלק לימי החודש, שזהו ענין של

(202) ב"ב יו"ד, סע"א.

(203) תהלים יו, טו.

(204) ראה שיחת יום שמח"ת דאשתקד

בסופה (תו"מ חל"ב ס"ע 157 ואילך). וש"נ.

(205) טור ורמ"א או"ח סתרס"ט.

(199) ראה גם לקו"ש ח"ט ס"ע 331 ואילך.

(200) ראה מאמרי אדהאמ"צ דרושי חתונה

ע' תקכט. אוה"ת נ"ך משלי ע' תרלא.

(201) טרושו"ע ואדה"ז או"ח סוסצ"ב. יו"ד

סרמ"ט סי"ד.

תפלה. וכפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁰⁶ אודות אחד שהי' נוהג לומר את כל התהלים בכל יום או בכל שבוע, ונשאלה השאלה אם גם עליו חלה התקנה של אמירת שיעור תהלים החדשי, וסיפרו לו — אינני יודע אם כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר זאת, או מישהו אחר — אודות בעל עגלה שהי' נושא בעגלה חביות של שמן למריחת גלגלי עגלות, ששאל, אם יכול להסתפק בנשיאת חביות השמן ע"ג העגלה, או שצריך גם למרוח מעט שמן על גלגלי העגלה... והיינו, שמבלי הבט על השיעורים שלו באמירת תהלים, צריך גם הוא לומר את השיעור תהלים החדשי, שהוא ע"ד מריחת שמן על הגלגלים ("שמירן די רעדער") שעל ידם ילך לבטח דרכו.

וגדולה סגולת לימוד שיעורי חת"ת — שעייז נעשה ע"ד מ"ש²⁰⁷ ויהי חתת אלקים על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב".

מה. ויה"ר שהדיבור בכל הענינים האמורים לעיל יבוא לידי פועל ממש.

ובפרט כאשר מדובר אודות מי שמתנהג אלי באופן של כבוד — הרי בודאי שלא ירצה להכשיל אותי ח"ו בעבירה חמורה ביותר של "דברים בטלים", שהכוונה בזה היא — לא כפירוש העולם שמדברים ע"ד ענינים בטלים, "פוסטע רייד", דא"כ, הוצרך להיות הלשון "דברים של בטלים", אלא הפירוש הוא — שכאשר מדברים לשם כוונה ותכלית שהדברים יפעלו פעולתם, ואין הכוונה והתכלית באים לפועל אצל השומע, נמצא, שהשומע מכשיל את המדבר בדברים בטלים²⁰⁸. ואע"פ שהמדבר הוא אנוס — הרי ענין האנוס מהני רק כדי לפטור מעונש, אבל עדיין נשארים הדברים בטלים.

ובמילא, תקוותי ורצוני, "איך וויל זיך אַליין ווינטשן", שיפעלו הדברים פעולתם, ויהיו כל עניני העבודה מתוך הרחבה, מנוחת הגוף והנפש, ובשמחה אמיתית.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "מפי אל".

אח"כ צוה לר' משה פינחס הכהן שי' כ"ץ לנגן הפזמון שחותנו

(207) וישלח לה, ה. וראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' רסח.

(208) ראה גם תו"מ ח"ל ע' 280. וש"נ.

(206) ראה גם שיחת יום שמחת תרפ"ז מוהרי"ש תרפ"ז ע' 116).

ר' דוד הלוי שי' שטאָקאָמער הי' נוהג לנגן בפני כ"ק מו"ח אדמו"ר שהי' מחבב זאת, באמרו, ש"מילתא אלבישייהו יקירא"²⁰⁹, ו"חתנו כבנו"²¹⁰].

* * *

מו. מסתמא יודעים כולם אודות ה"כינוס-תורה", כפי שכבר פורסם במודעה ע"ג הכותל.

וכנהוג כמה פעמים להשתתף בהכינוס-תורה — תהי' ההשתתפות בהמדובר בהתועדויות שלפנ"ז²¹¹ בנוגע לג' ענינים שיש בתקיעת שופר, שזהו גם ע"פ נגלה דתורה.

ונקודת הענין — שישנה המצוה דתקיעת שופר שמונה הרמב"ם במנין תרי"ג מצוות, עם כל פרטי הדינים שבה שכותב הרמב"ם בהלכות שופר; ישנו ענין התשובה שרק מרומז בתקיעת שופר, כמ"ש הרמב"ם בהלכות תשובה⁹⁹ ש"רמז יש בו (בתקיעת שופר) .. חזרו בתשובה" [דלא כמו בנוגע לטבילה במקוה, ש"רמז יש בדבר .. לטהר נפשו מטומאת הנפשות .. ודעות הרעות כו", וענין זה כתב הרמב"ם לא בהלכות תשובה, אלא בהלכות מקוואות²¹²], שתשובה היא למעלה מענין המצוות, ולכן הרי זה רק נרמז במצות שופר; וישנו הענין ד"תמליכוני עליכם" שנעשה ע"י תקיעת שופר²¹³, שהוא למעלה לגמרי ממצות שופר, שלכן אפילו לא נרמז בה.

ועד"ז ישנם ג' ענינים ביום הכיפורים, גם ע"פ נגלה²¹⁴: (א) "עיצומו של יום מכפר"²¹⁵, (ב) ענין התשובה דיוהכ"פ — שלכן יוהכ"פ הוא אחד מעשרת ימי תשובה — שהיא למעלה מהתשובה דכל השנה כולה (כשם שהתפלה דעשי"ת היא למעלה מהתפלה דכל השנה כולה²¹⁶, כמודגש גם בעניני התפלה שמוסיפים בעשי"ת בג' ראשונות וג' אחרונות), וכפי שמצינו דעות בראשונים שתשובה אינה מצוה (כי אם ויודי דברים בלבד)²¹⁷, מלבד ביוהכ"פ שאז ישנה "מצות עשה מן התורה

(213) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.
 (214) ראה שיחת שמחת בית השואבה
 (נדפסה בלקו"ש שם ס"ע 1149 ואילך).
 (215) שבועות יג, א. וש"נ.
 (216) ראה ר"ה יח, א. וש"נ.
 (217) ראה לעיל ע' 14 הערה 7. וש"נ.

(209) שבת י"ד, ב.
 (210) פרש"י שם כג, ב. וראה אג"ק ח"א
 ע' רסב ואילך.
 (211) שיחות ר"ה ושמחת בית השואבה
 (נדפסו בלקו"ש ח"ד ע' 1144 ואילך).
 (212) בסופן.

להעיר אדם את רוחו לחזור בתשובה. . שנאמר²¹⁸ מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו"²¹⁹, (ג) וענין המצוות שביהכ"פ.

וכמו כן יש למצוא ע"ד ג' ענינים אלו בחג הסוכות, ע"פ נגלה²²⁰. מזו. ויה"ר שסוכ"ס ירשמו את הענינים הנאמרים בה"כינוסי-תורה" באופן שיהיו ראויים לפרסום בדפוס, שע"ז יתוסף בלימוד התורה באופן של "יגדיל תורה ויאדיר"²²¹.

והענין בזה — שהפסוק "יגדיל תורה ויאדיר" הובא בגמרא²²² בנוגע לענין שאין בו נפק"מ בהלכה, והיינו, שענין זה אינו נוגע לקיום המצוות, לידע את המעשה אשר יעשון, אלא הו"ע של תורה מצד עצמה, שלמעלה מקיום המצוות, כדרשת חז"ל²²³ על הפסוק²²⁴ "כל חפצין לא ישוו בה", "אפילו חפצי שמים".

וביחד עם זה, מצינו שהפסוק "יגדיל תורה ויאדיר" הובא גם בנוגע להתחלת לימוד התורה עם תינוקות של בית רבן, כפס"ד הרמב"ם²²⁵ "מלמד תינוקות שבא חבירו ופתח בית ללמד תינוקות בצדו. . אינו יכול למחות בידו, שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר".

והיינו, שהענין ד"יגדיל תורה ויאדיר" כולל ומאחד את שני הקצוות בלימוד התורה²²⁶ — מהתחלת הלימוד דתינוקות של בית רבן, ועד לשלימות הלימוד באופן שאינו נוגע אפילו לידע את המעשה, כי אם ענין התורה מצד עצמה.

ולהעיר גם מסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר²²⁷ אודות רבינו הזקן בנוגע ל"מלמד" עבור בנו, אדמו"ר האמצעי, שקרא לא' האברכים ואמר לו — בניגון, כדרכו — לי יש מצוה "ושננתם לבניך"²²⁸, ולך יש מצוה לזון ולפרנס בני ביתו, הבה ונתחלף כו'. והיינו, שגם כאשר מדובר אודות רבינו הזקן לאחר הסתלקותו של המגיד (שהרי אדמו"ר האמצעי נקרא על שמו²²⁹), בהיותו נשיא, שאז הגיע לדרגה נעלית ביותר בלימוד

(224) משלי ג, טו.

(225) הלי' ת"ת ספ"ב.

(226) ראה גם תו"מ חכ"ו ע' 38. וש"נ.

(227) ראה אג"ק שלו ח"ב ע' תצא (נעתק בתו"מ — רשימת היומן ע' תסג, וב"היום יום" ח אדר א). וראה גם סה"ש תש"ח ע' 161. תו"מ חכ"ג ע' 266. וש"נ.

(228) ואתחנן ו, ז.

(229) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' קעו.

וש"נ.

(218) אחרי טז, ל.

(219) שערי תשובה לרבינו יונה שער ב' אות יד בסופו. ועד"ז בשער ד' אות יז.

(220) ראה שיחת שמחת ביה"ש הנ"ל סמ"ה (לעיל ע' 112). וראה גם שיחת יום ב' דחה"ס תשכ"ד (נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 350 ואילך).

(221) ישע"י מב, כא.

(222) חולין טו, ב. וש"נ.

(223) מו"ק ט, ריש ע"ב.

התורה, שזהו"ע "יגדיל תורה ויאדיר" כפי שהוא בקצה הכי עליון — יש לו המצוה "ושננתם לבניך", שזהו"ע "יגדיל תורה ויאדיר" כפי שהוא בקצה הכי תחתון.

ונקודת הענין²³⁰ — שהתורה היא באופן של אין-סוף, עד"מ הטבעת שאין לה סוף, כמודגש גם בשמח"ת שמסיימים את התורה ומיד מתחילים עוה"פ, שכן, התורה היא תורת אמת ותורת חיים (כמודגש גם במצוות התורה עליהם נאמר¹²⁷ "וחי בהם"), היינו, חיים אמיתיים, שהם באופן נצחי (היפך נהרות המכזבין שאינם נקראים מים חיים כיון שיש להם הפסק²³¹), וע"ד חיי הצדיק, שכיון שאינם חיים בשריים אלא חיים רוחניים²³², הרי הם חיים נצחים, כמארו"ל²³³ "צדיקים שבמיתתן נקראו חיים", ועד"ז אצל כל בני, "ועמך כולם צדיקים"¹²², ש"יחוד זה למעלה (שנעשה ע"י התומ"צ) הוא נצחי לעולם ועד"²³⁴, ונמשך וחודר גם בחיים בשריים, למטה מעשרה טפחים.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה שאנשי כפר חב"ד שנמצאים כאן יאמרו "לחיים" בשביל כפר חב"ד, ובשביל יהודי רוסיא. ואח"כ צוה לנגן ניגון שמחה].

* * *

מח. הסדר הוא שעניני העולם מעורבים טוב ורע²³⁵, אלא, שכל דבר יש לו זמנו המיוחד, ובכוא הזמן שצריכים את הצד הטוב שבדבר, אזי לא חוששים להנקודות הבלתי-רצויות שמעורבים בו, ולא עוד אלא שמתבטלים כו'.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) כיון שנמצאים כאן אברכים ובחורים מארצנו הקדושה שהיו בצבא (או ברבנות הצבאית), יאמרו "לחיים", ויה"ר שלא יהי צורך בפעולת הצבא, ויצאו י"ח בהטלת פחד כו'.
[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן משקה שיאמרו לחיים כולם יחד, וצוה שיכריזו: "שלום על ישראל", "והי' מחניך קדוש", וינגנו "הושיעה את עמך".]

אח"כ צוה לנגן ניגון הכנה, ניגון אדמו"ר הזקן בן ד' הבבות (בבא הד' — ז' פעמים). "ניע זשוריצי כלִאִפְצִי". "סטָאוּ יאִ פִּיטוּ".

(230) ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 306 ואילך. (ב.)

תו"מ חכ"ג ע' 57 ואילך. וש"נ. (233) ברכות יח, סע"א.

(231) ראה פרה פ"ח מ"ט. (234) תניא פכ"ה (לב, א).

(232) ראה תניא אגה"ק ביאור לסוד"ך (קמו), (235) ראה גם תו"מ חכ"ט ע' 132. וש"נ.

לאחרי ברכת המזון, תפלת ערבית והבדלה — חילק כ"ק אדמו"ר שליט"א בידו הק' לכל הנאספים מ"כוס של ברכה".

לאחרי ברכה אחרונה — צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א להכריז ע"ד "ויעקב הלך לדרכו", והוסיף (לאחרי ההכרזה²³⁶): ושיהי' בשמחה, והתחיל לנגן "כי בשמחה תצאו".

---

236) המכריז הכריז: "יעקב הלך לדרכו", ותיקנו כ"ק אדמו"ר שליט"א באמרו "ויעקב".